

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 30957/19

Sümeyye YILMAZ ve diğerleri/Türkiye

Başkan

Arnfinn Bårdsen

Hâkimler

Saadet Yüksel,

Jovan Ilievski,

Oddný Mjöll Arnardóttir,

Gediminas Sagatys,

Stéphane Pisani,

Juha Lavapuro

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Andrea Tamietti'nin katılımıyla 5 Mayıs 2026 tarihinde Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("İkinci Bölüm"),

Yukarıda belirtilen 12 Haziran 2019 tarihinde yapılan başvuruyu,

Davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuranlar tarafından bunlara cevaben sunulan görüşleri dikkate alarak gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından, aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran tarafların listesi ekte yer almaktadır. Başvuranlar, Zaventem’de görev yapan Avukat S. Yıldırım tarafından temsil edilmişlerdir.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”), söz konusu dönemde görevlisi olan, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi eski Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmiştir.

3. Dava, Mustafa Yılmaz’ın zorla kaybedildiği iddialarına ilişkindir. Başvuranlar sırasıyla Mustafa Yılmaz’ın eşi, çocuğu, anne babası ve kız kardeşidir.

A. Mustafa Yılmaz Hakkındaki İlk Ceza Yargılaması (dosya no. 2018/370)

4. 2017 yılında Ankara Cumhuriyet savcısı tarafından başlatılan bir ceza soruşturması kapsamında Mustafa Yılmaz, 9 Ekim 2018 tarihinde Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan Ankara Sulh Ceza Hâkimliği tarafından tutuklanmıştır.

5. Cumhuriyet savcısı, 10 Ekim 2018 tarihinde sunduğu bir iddianame ile, Mustafa Yılmaz’ın FETÖ/PDY’ye üye olduğu gerekçesiyle mahkûm edilmesini talep etmiştir.

6. Mustafa Yılmaz’ın ceza davası Ankara 32. Ağır Ceza Mahkemesi önünde görülmüştür.

7. Söz konusu yargılamanın sonunda Ağır Ceza Mahkemesi, 8 Ocak 2019 tarihli kararıyla Mustafa Yılmaz’ı altı yıl üç ay hapis cezasına mahkûm etmiştir.

8. Ağır Ceza Mahkemesi aynı kararla ilgilinin tahliyesine hükmetmiş ve Türkiye’den çıkışını yasaklayan bir adli kontrol tedbiri uygulamıştır.

9. Mustafa Yılmaz mahkûmiyet kararına karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur.

10. Belirtilmeyen bir tarihte Ankara Bölge Adliye Mahkemesi, itiraz konusu kararı bozarak davayı yeniden incelenmek üzere Ankara 32. Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir.

B. Mustafa Yılmaz Hakkındaki İkinci Ceza Yargılaması (dosya no. 2017/69394)

11. İlgili hakkında başlatılan ilk ceza yargılamasına paralel olarak, silahlı terör örgütü kurma veya yönetme ve siyasi amaçlarla casusluk yapmak üzere Devletin gizli bilgilerini temin etme suçlarına ilişkin olarak başlatılan bir süreç kapsamında ek bir soruşturma yürütülmüştür.

12. Mustafa Yılmaz da söz konusu soruşturmanın kapsamında bulunmaktaydı.

13. Bu ikinci dava Ankara 34. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir.

14. Cumhuriyet savcısı, 9 Eylül 2019 tarihinde Ankara Sulh Ceza Hâkimliğinden Mustafa Yılmaz hakkında yakalama kararı çıkarılmasını talep etmiştir.

15. Sulh Ceza Hâkimliği, 11 Eylül 2019 tarihinde söz konusu yakalama emrini çıkarmıştır.

16. Mustafa Yılmaz, 21 Ekim 2019 tarihinde polise teslim olmuştur.

17. Sulh Ceza Hâkimliği, 26 Ekim 2019 tarihinde tutuklanmasına karar vermiştir.

18. İlgili, Ankara 34. Ağır Ceza Mahkemesi önünde açılan kamu davasının ilk duruşmasında, 4 Haziran 2020 tarihinde tahliye edilmiştir.

19. Belirtilmeyen bir tarihte Ankara 34. Ağır Ceza Mahkemesi, dosyanın o tarihte Ankara 32. Ağır Ceza Mahkemesi önünde derdest olan dosyayla birleştirilmesine karar vermiş (yukarıdaki 4-10. Paragraflar) ve Mustafa Yılmaz'ı silahlı terör örgütüne üyelik suçundan bir yıl on ay on beş gün hapis cezasına mahkûm etmiş ve bu cezanın infazını ertelemiş; siyasi veya askeri casusluk suçundan ise on iki yıl altı ay hapis cezasına mahkûm etmiştir.

**C. Mustafa Yılmaz'ın Kaybedildiği İddiası ve Yetkili Makamlar
Tarafından Yürütülen Soruşturmalar**

1. 2019/90003 sayılı soruşturma dosyası

20. Bu arada, Mustafa Yılmaz'ın Ankara 32. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından mahkûm edilmesinden bir ay on bir gün sonra, yani 20 Şubat 2019 tarihinde (yukarıdaki 7. paragraf), başvuran Sümeyye Yılmaz ("birinci başvuran"), eşinin bir gün önce kaybolduğunu bildirmek üzere polise başvurmuştur.

21. Birinci başvuranın müşteki sıfatıyla ifadesi alınmıştır.

22. Birinci başvuran, eşinin kimliği, iletişim bilgileri ve fiziksel görünümüne ilişkin bilgiler vermiştir.

23. Birinci başvuran ayrıca, kaybolmadan bir gün önce eşiyle tartıştıklarını ve eşinin Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin 8 Ocak 2019 tarihli tahliye kararından sonra (yukarıdaki 8. paragraf) psikolojik olarak etkilenmiş olabileceğini belirtmiştir.

24. Birinci başvuran, kaçırılma ihtimaline ilişkin herhangi bir iddiada bulunmamıştır.

25. Birinci başvuran tarafından yapılan "kaybolma" şikâyeti derhâl nöbetçi Cumhuriyet savcısına iletilmiş; Cumhuriyet savcısı gerekli soruşturma işlemlerinin başlatılması talimatını vermiştir.

26. Birinci başvuran, 28 Şubat 2019 tarihinde polise bir dilekçe sunmuştur. Dilekçede, eşinin Ankara'daki toplu taşıma araçlarında (otobüs ve metro) kullanılan indirimli ulaşım kartı olan bir EGO kartı kullandığını, bu karta ilişkin kayıtları inceledikten sonra eşinin 19 Şubat 2019 tarihinde saat 07.46'da 214/2 numaralı otobüse bindiğini ve saat 08.13'te Macunköy istasyonuna ulaşip istasyona giriş yaptığını tespit ettiğini belirtmiştir. Birinci başvuran, ilgili otobüs ve metro istasyonuna ait güvenlik kamerası kayıtlarının incelenmesini talep etmiştir.

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

27. Birinci başvuranın 13 Mart 2019 tarihinde ifadesi alınmıştır. Birinci başvuran ifadesinde, 28 Şubat 2019 tarihli dilekçesinde yer alan taleplerini yinelemiştir.

28. Cumhuriyet savcısı, 14 Mart 2019 tarihinde EGO Genel Müdürlüğüne, 19 Şubat 2019 tarihinde 214/2 numaralı otobüste ve Macunköy metro istasyonunda kaydedilen video görüntülerinin emniyet birimlerine gönderilmesi talimatını vermiştir.

29. EGO Genel Müdürlüğü, 2 Nisan 2019 tarihinde Macunköy metro istasyonundaki kameralar tarafından 19 Şubat 2019 tarihinde kaydedilen görüntüleri polise iletmiştir.

30. Polis memurları söz konusu görüntüleri incelemiş; ancak metro istasyonundaki yoğun kalabalık nedeniyle Mustafa Yılmaz'ı teşhis edememiştir.

31. Metro istasyonu içindeki asansörlerde, istasyonun dışında ve otobüs park alanında bulunan kameralara ait görüntüler de incelenmiştir. Ancak, bu durumda da yoğun kalabalık nedeniyle Mustafa Yılmaz teşhis edilememiştir.

32. Polis, 23 Nisan 2019 tarihinde raporunu Cumhuriyet savcısına sunmuş ve ilgili belgeler 2019/90003 sayılı soruşturma dosyasına kaydedilmiştir.

33. Birinci başvuranın Mustafa Yılmaz'ın kaybolduğuna ilişkin şikâyeti üzerine başlatılan soruşturmanın sonunda Ankara Cumhuriyet savcısı, 28 Mayıs 2019 tarihinde ilgilinin kendi iradesiyle hareket ettiği ve hiçbir zaman özgürlüğünden yoksun bırakılmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermiştir (2019/56202 sayılı karar).

34. Bu kararın ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“Kayıp kişinin eşi Sümeyye Yılmaz, ifadesinde 18 Şubat 2019 akşamı eşiyle tartışıklarını ve eşinin ertesi gün işe gideceğini söyleyerek evden ayrıldığını belirtmiştir. O tarihten bu yana eşinden haber alamadığını ifade etmiştir. Ayrıca eşine telefonla ulaşamadığını belirtmiş ve bulunmasını talep etmiştir.

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

Bununla birlikte, kayıp kişinin reşit olduğu ve evden kendi iradesiyle ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, özgürlükten yoksun kılma suçunun unsurları oluşmamıştır.

Sonuç olarak, herhangi bir suçun bulunmaması nedeniyle Cumhuriyet savcılığı adına kovuşturma yapılmamasına karar verilmiştir.

Ayrıca, kayıp kişiye yönelik arama çalışmalarının sürdürülebilmesi amacıyla ifade tutanağının bir örneğinin Emniyet Müdürlüğü Kayıp Şahıslar Büro Amirliğine gönderilmesine karar verilmiştir.

Karar müştekiye tebliğ edilecektir.

Bu karara karşı, tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Ankara Sulh Ceza Hâkimliğine itiraz edilebilir.”

35. Birinci başvuran, 20 Haziran 2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. Birinci başvuran, özellikle eşinin büyük ihtimalle kaçırılmış olduğunu ileri sürmüştür.

36. Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği, 10 Eylül 2019 tarihinde, itiraz konusu kararın usul kurallarına ve ilgili kanun hükümlerine uygun olduğu gerekçesiyle 28 Mayıs 2019 tarihinde verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı onamıştır.

2. 2019/170730 sayılı soruşturma dosyası

37. Birinci başvuran, polise yaptığı şikâyetin yanı sıra, 20 Şubat 2019 tarihinde doğrudan Ankara Cumhuriyet savcısına da ayrı bir şikâyetle bulunmuştur.

38. Söz konusu şikâyetle birinci başvuran, eşinin 19 Şubat 2019 tarihinde evden ayrıldığını, ilgilinin bir iş arkadaşının saat 11.05’te kendisini arayarak eşinin işe gelmediğini bildirdiğini ve bunun üzerine eşine ulaşmaya çalıştığını ancak başarılı olamadığını belirtmiştir. Birinci başvuran, eşinin aile içi tartışmalar nedeniyle evden ayrılmış olabileceğini veya kaçırılmış olabileceğini ifade etmiş ve cep telefonu sinyal bilgilerinden yararlanılarak yerinin tespit edilmesini talep etmiştir.

39. Bunun üzerine Cumhuriyet savcısı bir ceza soruşturması başlatmış ve müştekiyi ifadesini almak amacıyla dinlemiştir.

40. Söz konusu ifadede birinci başvuran, ikinci şikâyetinde yer alan beyanlarını yinelemiştir.

41. Cumhuriyet savcısı, 21 Şubat 2019 tarihinde Mustafa Yılmaz'ın yerinin cep telefonu numarası üzerinden tespit edilmesi talimatını vermiş ve bu amaçla ilgili emniyet müdürlüğünü gerekli tedbirleri almakla görevlendirmiştir.

42. Cumhuriyet savcısı aynı gün ayrıca Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan (BTK), Mustafa Yılmaz'ın cep telefonuna ilişkin iletişim kayıtları ile ilgili baz istasyonlarına ilişkin bilgilerin gönderilmesini talep etmiştir.

43. İl Emniyet Müdürlüğü Kayıp Şahıslar Büro Amirliği görevlileri, kamu ve özel kurumlara ait bilgi sistemlerinde araştırma yapmış; ancak Mustafa Yılmaz'a ilişkin herhangi bir iz bulamamışlardır. Bu durum, kaybolmasından sonra söz konusu kurumlarla herhangi bir iletişim gerçekleştirmediğini göstermekteydi.

44. Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda polis memurları ayrıca Mustafa Yılmaz'ın yerini cep telefonu sinyal bilgilerinden yararlanarak tespit etmeye yönelik çalışmalar yürütmüştür.

45. Polis memurları, 22 Şubat 2019 tarihinde Mustafa Yılmaz'ın cep telefonundan alınan son sinyalin gönderildiği adresi (1544. cadde, Elvan Mahallesi) tespit etmiştir.

46. Polis memurları daha sonra bir “koku köpeğinin” yardımıyla söz konusu adreste araştırma yapmış; ancak Mustafa Yılmaz'a ilişkin herhangi bir iz, koku izi veya başka bir emare bulamamıştır.

47. Kayıp Şahıslar Büro Amirliğinde görevli polis memurları, 25 Şubat 2019 tarihinde yeniden söz konusu adrese gitmiş ve sokakta bulunan tüm binaların bodrum katlarında ve depolarında arama yapmıştır. Mustafa Yılmaz'a ilişkin herhangi bir ize rastlanmamıştır.

48. Polis memurları ayrıca ilgilinin fotoğrafını, kendisini görüp görmediklerini öğrenmek amacıyla söz konusu sokaktaki bina sakinlerine ve iş yerlerinde çalışan kişilere göstermiştir. Yararlı herhangi bir bilgi elde edilememiştir.

49. Polis memurları aynı gün ayrıca Mustafa Yılmaz'ın iş yerine gitmiş ve bazı çalışma arkadaşlarını sorgulamıştır. Bu kişiler, Mustafa Yılmaz'ın nerede bulunabileceğine ilişkin herhangi bir bilgilerinin olmadığını belirtmiştir.

50. Polis memurları, BTK'dan Mustafa Yılmaz'ın kullandığı cep telefonuna ilişkin tüm kayıtları aldıktan sonra, ilgilinin 1 Şubat 2019 ile kaybolduğu tarih arasında telefon görüşmesi yaptığı kişileri tespit etmiştir.

51. Polis memurları, 25 Şubat 2019 tarihinde ve takip eden günlerde, Mustafa Yılmaz'ın kaybolmasından önce telefon görüşmesi yaptığı yedi kişinin ifadelerini almıştır. Bu işlemler, ilgilinin bulunduğu yere ilişkin herhangi bir bilgi elde edilmesini sağlamamıştır.

52. Kayıp Şahıslar Büro Amirliğinde görevli polis memurları, 25 Şubat 2019 tarihinde Mustafa Yılmaz'a ait EGO kartına (yukarıdaki 26. paragraf) ilişkin kayıtlı verilerin kendilerine gönderilmesini EGO Genel Müdürlüğünden talep etmiştir.

53. İlgili bilgilerden, Mustafa Yılmaz'ın 19 Şubat 2019 tarihinde saat 07.46'da Macunköy metro istasyonu yönüne giden 214/2 numaralı otobüse bindiği anlaşılmıştır. Ardından, saat 08.13'te aynı EGO kartını kullanarak söz konusu metro istasyonuna giriş yapmıştır.

54. Polis memurları, 26 Şubat 2019 tarihinde EGO Genel Müdürlüğünden turnikelere ait güvenlik kameralarının görüntülerinin yanı sıra metro istasyonundaki tüm kameralara ait görüntülerin gönderilmesini talep etmiştir.

55. EGO Genel Müdürlüğü, 27 Şubat 2019 tarihinde talep edilen görüntüleri göndermiştir.

56. Polis memurları, 1 Mart 2019 tarihinde video kayıtlarını Mustafa Yılmaz'ın kardeşi İ. Yılmaz ile birlikte incelemiştir.

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

57. Polis memurları, “(36) MCO 1 Direction (36)” numaralı kameraya ait görüntülerde Mustafa Yılmaz’ı saat 08.14.03’te Batıkent yönüne giden metroyu beklerken teşhis etmiştir. Ayrıca ilgilinin saat 08.14.39’da söz konusu metro trenine bindiğini tespit etmiştir.

58. Görüntüleri izledikten sonra İ. Yılmaz, özellikle şu beyanda bulunmuştur:

“Macunköy metro istasyonundaki kameralar tarafından 19 Şubat 2019 tarihinde saat 08.05 ile 08.45 arasında [kaydedilen] görüntüleri inceledim.

‘(36) MCO 1 Direction (36)’ numaralı kameraya ait görüntülerde kardeşim Mustafa Yılmaz saat 08.14’te tek başına. Üzerinde kot pantolon ile gri veya kahverengi renkli bir ceket var. Saat 08.14’te hareket eden Batıkent yönündeki metroya bindiği görülüyor.

Görüntülerde görülen kişi kardeşim Mustafa Yılmaz’dır.

Kardeşim ile eşi mali sıkıntılar yaşıyordu. Kardeşim, 18 Şubat 2019 tarihinde eşine daha ucuz bir eve taşınmaları gerektiğini söylemiş, bu durum bir tartışmaya yol açmış olabilir.

Kardeşim 19 Şubat 2019 tarihinde saat 07.25’te evden ayrılmıştır. O tarihten bu yana kendisinden haber alamıyoruz (...)

59. Yine 1 Mart 2019 tarihinde, kayıp kişilerin aranmasından sorumlu polis birimi, Mustafa Yılmaz’ın kaybolduğu iddia edilen tarihten itibaren yakalanıp yakalanmadığının, gözaltına alınıp alınmadığının veya tutulup tutulmadığının tespit edilmesi amacıyla diğer polis birimlerine ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bir yazı göndermiştir. Gelen cevaplardan, Mustafa Yılmaz hakkında gerek 19 Şubat 2019 tarihinde gerekse bu tarihten sonra kamu makamlarınca herhangi bir özgürlükten yoksun bırakıcı tedbir uygulanmadığı anlaşılmaktadır.

60. Cumhuriyet savcısı, 9 Mart 2019 tarihinde, soruşturma dosyasındaki hiçbir unsurun Mustafa Yılmaz’ın kaçırıldığı veya zorla tutulduğu sonucuna varılmasına imkân vermediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı ayrıca yeni deliller ortaya çıkması halinde yeni bir soruşturma açılabileceğini belirtmiştir.

61. Birinci başvuran, kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. Birinci başvuran, eşinin kesin olarak zorla kaybedilme mağduru olduğunu ileri sürmüştür.

62. Kesintiye uğramadan devam eden arama çalışmaları kapsamında, kayıp kişilerin aranmasından sorumlu polis birimi, 11 Mart 2019 tarihinde yetkili polis biriminden, Mustafa Yılmaz'ın cep telefonundan alınan son sinyalin tespit edildiği yerin yakınında bulunan "ANK 0590" numaralı güvenlik kamerasına ait görüntülerin gönderilmesini talep etmiştir.

63. Polis memurları, 16 Mart 2019 tarihinde ilgili görüntüleri yine Mustafa Yılmaz'ın kardeşinin huzurunda incelemiştir. İncelenen görüntülerin hiçbirinde Mustafa Yılmaz'a rastlanmamıştır.

64. Mustafa Yılmaz'ın kardeşi, 20 Mart 2019 tarihinde kayıp kişilerin aranmasından sorumlu polis birimini telefonla arayarak, kardeşinin kaybolduğu gün saat 07.19 ile 07.23 arasında bazı kişiler tarafından kaçırılırken görüldüğünü, ayrıca kardeşinin evinin karşısında bulunan bir büfede kamera bulunduğundan söz konusu kaçırma olayına ilişkin görüntü kayıtlarının mevcut olduğunu düşündüğünü polis memurlarına bildirmiştir.

65. Polisler, olay yerine gitmiştir. Belirtilen saate ait görüntü kayıtlarını temin ederek incelemişler; ancak görüntü kalitesinin düşük olması nedeniyle kayıtlarda yer alan kişileri ve araçları açık şekilde seçememişlerdir.

66. Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği, 30 Nisan 2019 tarihinde birinci başvuranın itirazını kabul etmiş (yukarıdaki 61. paragraf) ve 9 Mart 2019 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı kaldırmıştır (yukarıdaki 60. paragraf). Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği, ilgilinin kardeşi tarafından söz edilen görüntü kayıtlarının (yukarıdaki 64. paragraf), ihtilaf konusu olayın meydana geldiği iddia edilen yerin yakınındaki kameralardan elde edilen görüntülerin ve Mustafa Yılmaz'a ait cep telefonundan gönderilen sinyallerin incelenmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

67. Üçüncü başvuran İsmail Yılmaz, 2 Mayıs 2019 tarihinde polise verdiği ifadede, oğlu Mustafa Yılmaz'ın evinin önünde bir araca binmeye

zorlandıktan sonra kaçırıldığını düşündüğünü belirtmiştir. Üçüncü başvuran, kendisine göre oğlunun kaçırıldığı anı gösteren görüntü kayıtlarını kayıp kişilerin aranmasından sorumlu birime teslim etmiştir. Polis memurları söz konusu görüntüleri incelemiş; ancak siyah-beyaz kaydedilen görüntülerin kötü kalitesi ve olay yerindeki ışığın yetersizliği nedeniyle görüntülerde yer alan kişiler ve araçlar teşhis edilememiştir.

68. Birinci başvuran, 7 Mayıs 2019 tarihinde Cumhuriyet savcılığına sunduğu dilekçede, eşinin evlerinin önünde bir araca binmeye zorlandıktan sonra kaçırıldığını iddia etmiştir. Birinci başvuran, bir kişinin eşi gibi davranarak özellikle onun EGO kartını kullandığını ve otobüs ile metroya onunmuş gibi bindiğini ileri sürmüştür. Birinci başvuran, Mustafa Yılmaz'ın cep telefonundan alınan son sinyalin tespit edildiği adresin hemen yakınında bulunan ANK-0590 numaralı güvenlik kamerasına ait görüntülerin incelenmesini talep etmiştir.

69. Etimesgut İlçe Emniyet Müdürlüğü, 17 Mayıs 2019 tarihinde Mustafa Yılmaz'ın bulunmasına yönelik olarak o tarihe kadar yürütülen araştırmaları özetleyen bir rapor hazırlamıştır. Polis memurları bu raporda şunları belirtmiştir:

– kamu ve özel kurumların bilgi sistemlerinde araştırma yapmışlardır, ancak Mustafa Yılmaz'a ilişkin herhangi bir iz bulamamışlardır; bu durum, ilgilinin kaybolmasından sonra söz konusu kurumlarla herhangi bir işlem gerçekleştirmediğini göstermiştir (yukarıdaki 43. paragraf);

– Mustafa Yılmaz'ın kaybolmasından önceki günlerde cep telefonu ile iletişim kurduğu kişilerin her birinin ifadesini almışlardır; ancak bu kişilerden hiçbirisi soruşturma açısından yararlı bilgi verememiştir (yukarıdaki 50-51. paragraflar);

– Mustafa Yılmaz'ın cep telefonundan alınan son sinyalin tespit edildiği adreste bir koku köpeğinin yardımıyla arama yapmışlardır; ancak herhangi bir iz veya delil unsuruna rastlamamışlardır (yukarıdaki 46. paragraf);

– Mustafa Yılmaz’ın cep telefonundan alınan son sinyalin tespit edildiği sokakta bulunan tüm binaların bodrum katlarında ve diğer bölümlerinde arama yapmışlardır; ancak herhangi bir sonuç elde edememişlerdir (yukarıdaki 47. paragraf). Ayrıca ilgilinin fotoğrafını bölge sakinlerine ve iş yerlerinde çalışan kişilere göstermişlerdir; ancak kendisine ilişkin herhangi bir bilgi elde edememişlerdir (yukarıdaki 48. paragraf);

– Mustafa Yılmaz’ın cep telefonundan alınan son sinyalin tespit edildiği noktaya en yakın yerde bulunan ANK-0590 numaralı güvenlik kamerasına ait görüntüleri, Mustafa Yılmaz’ın kardeşinin huzurunda incelemişlerdir; ancak görüntülerde ilgilinin teşhis edilmesi mümkün olmamıştır;

– Mustafa Yılmaz’ın EGO kartını kullanarak Macunköy metro istasyonuna giriş yaptığını tespit etmişlerdir. Ayrıca kardeşinin huzurunda incelenen görüntü kayıtları, ilgilinin saat 08.14’te metroya bindiğini belirlemeye imkân vermiştir (yukarıdaki 56-58. paragraflar);

– tüm bu arama ve soruşturma işlemlerine rağmen Mustafa Yılmaz’ı bulamamışlardır.

70. Cumhuriyet savcısı, 20 Mayıs 2019 tarihinde Mustafa Yılmaz’ın kaçırıldığı iddiasına ilişkin gerekli tüm soruşturma işlemlerinin sürdürülmesi talimatını vermiş ve birinci başvuran tarafından sunulan çeşitli dilekçeler ile olaya ait olduğu ileri sürülen görüntü kayıtlarını içeren CD’leri emniyet müdürlüğüne göndermiştir.

71. Birinci başvuran, 23 Mayıs 2019 tarihinde kayıp kişilerin aranmasından sorumlu polis birimine yeni bir başvuruda bulunmuştur. Birinci başvuran bu dilekçede, eşinin Batıkent metro istasyonundan çıktıktan sonra bir dolmuşa binmiş olabileceğini belirtmiş ve belirtilen tarihte orada bulunup bulunmadığının tespit edilebilmesi amacıyla ilgili dolmuş duraklarında bulunan güvenlik kameralarına ait görüntülerin incelenmesini talep etmiştir.

72. Bu talep üzerine polis memurları, başvuruda belirtilen görüntü kayıtlarının gönderilmesini istemiştir. Kendilerine, güvenlik kamerası

kayıtlarının yalnızca bir ay süreyle muhafaza edildiği ve talep edilen kayıtların artık gönderilemeyeceği, zira ilgili sürenin dolmuş olduğu bildirilmiştir.

73. Birinci başvuran, 31 Mayıs 2019 tarihinde, eşinin kaçırıldığı iddia edilen gün olay yerine giden güzergâhta seyreden tüm dolmuş ve öğrenci servislerinin tespit edilmesini ve söz konusu güzergâh boyunca bulunan güvenlik kameralarına ait görüntülerin incelenmesini talep etmiştir.

74. Polis memurları gerekli incelemeleri yapmış ve söz konusu kameralar tarafından kaydedilen görüntülerin yalnızca bir ay süreyle muhafaza edildiğini tespit etmiştir. Bunun üzerine, bu konuda soruşturma yürütülmesinin fiilen mümkün olmadığını belirten bir rapor düzenlemişlerdir.

75. Dördüncü başvuran Nevim Yılmaz, Mustafa Yılmaz'ın annesi, 28 Haziran 2019 tarihinde Cumhuriyet savcılığına başvuruda bulunmuştur. Dördüncü başvuran, oğlunun kullandığı cep telefonu numarasından hareketle soruşturma işlemleri yapılmasını talep etmiştir.

76. Kayıp kişilerin aranmasından sorumlu polis birimi, 15 Eylül 2019 tarihinde yeni bir rapor düzenlemiş ve yürütülen tüm soruşturma işlemlerine rağmen Mustafa Yılmaz'ın kaçırıldığına veya zorla tutulduğuna ilişkin herhangi bir bilginin elde edilemediği sonucuna varmıştır.

D. Mustafa Yılmaz'ın Kendi İsteğiyle Polis Merkezine Gitmesi

77. Mustafa Yılmaz, kaybolmasından sekiz ay iki gün sonra, 21 Ekim 2019 tarihinde saat 23.25 sıralarında Ankara'nın Altındağ ilçesindeki Karapürçek Şehit Şükrü Can Kayadibi Karakoluna gitmiştir. Polis memurları kendisini yakalamış ve hakları konusunda bilgilendirmiştir. İlgili daha sonra terörle mücadele şubesi polislerine teslim edilmiş ve Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine gözaltına alınmıştır.

78. Söz konusu tedbir uygulanmadan önce Mustafa Yılmaz hastaneye götürülmüş ve bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Muayene raporuna

göre Mustafa Yılmaz'ın vücudunda herhangi bir darp veya yaralanma izi bulunmamaktaydı.

79. Birinci başvuran, 22 Ekim 2019 günü saat 02.20'de eşinin gözaltına alındığı konusunda bilgilendirilmiştir.

80. Aynı gün saat 15.15'te Mustafa Yılmaz, eşi ve oğluyla yaklaşık yarım saat görüşmüştür.

81. Yine aynı gün saat 16.30'da Avukat R.A., Mustafa Yılmaz ile görüşme talebinde bulunmuştur. Mustafa Yılmaz, polis memurlarına R.A.'nın eski avukatı olduğunu ve kendisiyle görüşmek istemediğini belirtmiştir.

82. Mustafa Yılmaz, 24 Ekim 2019 tarihinde görevlendirilmesini kabul ettiği baro tarafından görevlendirilen Avukat E.M. ile görüşmüştür.

83. Mustafa Yılmaz, gözaltında bulunduğu süre boyunca her gün sağlık kontrolünden geçirilmiştir; hiçbir aşamada herhangi bir bedensel zarar veya yaralanma tespit edilmemiştir.

84. Gözaltı süresinin sonunda, 25 Ekim 2019 tarihinde Cumhuriyet savcısı, Mustafa Yılmaz'ın avukatının huzurunda ifadesini almıştır.

85. Mustafa Yılmaz, diğer hususların yanı sıra, 8 Ocak 2019 tarihinde Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin kendisini FETÖ/PDY'ye üyelik suçundan mahkûm etmesinin ardından (yukarıdaki 7. paragraf) saklandığını, ancak daha sonra yetkili makamlara teslim olduğunu beyan etmiştir.

86. Söz konusu ifadenin somut olay bakımından ilgili kısımları şöyledir:

Mustafa Yılmaz: “Hakkımdaki örgüt yöneticiliği ve siyasi casusluk suçlamalarını anladım. Sorgu sırasında bana herhangi bir baskı, tehdit veya işkence uygulanmadı. İfademi avukatımın huzurunda özgür irademle verdim. Fotoğraflar üzerinden tanıdığım örgüt mensuplarını teşhis ettim. İfadem ve teşhislerim doğrudur; bana aittir ve bunları aynen tekrar ediyorum. Etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak istiyorum.

Ankara 32. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, suç örgütüne üyelik suçuna ilişkin davada; ‘ByLock’ isimli şifreli mesajlaşma uygulamasını kullanmam, Bank Asyada bulunan hesabıma para yatırmam ve FETÖ/PDY'ye üyelik nedeniyle ayrıca yargılanan örgüt mensubu H.A.'dan bir araç satın almam nedeniyle mahkûm edildim. Mahkûmiyetim henüz kesinleşmemiştir.

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

2000 yılında Sincan Fatih Anadolu Lisesinde öğrenci olduğum dönemde örgüte ait evlere davet edildim. Bu evlerde ders çalışmanın daha kolay olması ve derslerimde bana yardımcı olunması nedeniyle düzenli olarak gitmeye başladım. Daha sonra üniversite sınavına hazırlığımı bu yapıya ait etüt merkezinde sürdürdüm.

2005 yılında ODTÜ Kimya Bölümüne yerleştim. 2008 yılında bu bölümden ayrılarak İzmir’de bulunan Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesine kaydoldum.

Üniversite öğrenimim sırasında askeri okullara hazırlık faaliyetleri kapsamında ortaokul, lise ve bölge sorumluluğu görevlerinde bulundum. Ayrıca büyük bölge lise yapılanması ve İzmir il lise yapılanması kapsamındaki faaliyetlerde yer aldım.

2013 yılında Ankara’ya döndüm. Afyon Kocatepe Üniversitesine fizyoterapist olarak atanmışım; ancak kod adı Halit olan F.C. göreve başlamak için izin vermedi. Bunun üzerine Ankara’da, örgütle bağlantısı bulunmayan bir yerde fizyoterapist olarak çalışmaya başladım.

2013 yılında, İzmir örgüt yapılanmasının yönlendirmesiyle ve kod adı Hakan olan E.İ.nin onayıyla Ankara’daki MİT gizli yapılanmasına dâhil oldum. Bana, MİT bünyesinde bulunan dokuz örgüt mensubunu yetiştirme görevi verildi. Bu görevi kabul ettim ve 20 Temmuz 2013 ile Şubat 2014 arasında tespit ettiğim dokuz MİT mensubunu yetiştirdim. MİT bünyesindeki kişiler ve bunların tespit edilme süreci hakkında hem emniyet ifademde hem de teşhis tutanağında ayrıntılı bilgiler verdim. 20 Eylül 2014 ile 20 Şubat 2015 tarihleri arasında üç yeni örgüt mensubu MİT bünyesine katıldı. Bu dönemde daha önce belirlenen MİT mensuplarının yetiştirilmesine devam ettim. Eğitim verdiğim MİT yapılanması içerisinde yer alan Halit’in talimatı üzerine, MİT mensuplarına da ders veren öğretmenler hakkında bilgi topladım.

Eşim ve annem tarafından, 19 Şubat 2019 tarihinde kaybolduğum veya kaçırıldığım yönünde ileri sürülen [iddiaları] dinledim ve anladım. Medyada, FETÖ’nün mahrem yapılanması kapsamında faaliyet gösteren kişilerin kaçırıldığına ilişkin haberleri duymuştum ve bu nedenle endişelenmişim. Daha önce internet üzerinden tespit ettiğim bir kişiyle irtibat kurdum. Adını bilmediğim bir kişi bana Karapürçek yakınlarındaki bir yere gece gitmemi söyledi. Oraya gittim ve koyu renkli bir araçla gelen biri beni aldı. Adresini bilmediğim bir gaybubet (yasa dışı bir örgüte ait gizli evler) evinde saklandım. Bu evde kaldığım süre boyunca kapıya yiyecek bırakılıyordu. Bunları kimin bıraktığını bilmiyorum. Uzun süre yalnız kaldığım için üzerimde bir baskı hissetmeye başladım ve polise teslim olmaya karar verdim.”

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

Savunma avukatı: “Şüphelinin ifadesi sırasında samimi beyanda bulunmuş olması ve ayrıntılı bilgiler vermesi dikkate alındığında, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Mustafa Yılmaz, kendisine verilen talimatlar doğrultusunda, öğrenci sıfatıyla MİT’in gizli yapılanması kapsamında örgüt mensuplarına bazı bilgiler aktarmıştır; ancak hiçbir zaman kendisi talimat vermemiştir.

Bu kişilerden Devlet sırrı niteliğindeki herhangi bir bilgi edinmemiş veya talep etmemiştir. Bu nedenle örgüt içerisinde yönetici olarak nitelendirilmemesi gerekmektedir.

Öncelikle tahliyesine, bunun olmaması halinde ise adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasına karar verilmesini talep ediyoruz.”

87. Mustafa Yılmaz, 26 Ekim 2019 tarihinde avukatının yardımından yararlanarak Ankara 8. Sulh Ceza Hâkimliği huzuruna çıkarılmıştır. Bu sırada, Cumhuriyet savcısı huzurunda verdiği ifadede yer alan beyanlarını yinelemiştir.

88. İlgili ile avukatının hâkim huzurunda yaptıkları açıklamalar şöyledir:

Mustafa Yılmaz: Bu konuda daha önce emniyette ve savcılıkta ayrıntılı ifade verdim. Savunmam kapsamında yaptığım beyanları burada da tekrar ediyorum. FETÖ/PDY örgütüne üyelik nedeniyle Ankara 32. Ağır Ceza Mahkemesinde yargıldım ve altı yıl üç ay hapis cezasına mahkûm edildim. Dosya şu anda Ankara Bölge Adliye Mahkemesi önündedir. Bugün Cumhuriyet savcısına örgüt içerisindeki faaliyetlerim hakkında samimi açıklamalarda bulundum. Ancak herhangi bir casusluk faaliyetine katılmadım. Herhangi bir belge veya bilgi elde etmedim ve bunları hiç kimseye aktarmadım. Bu nedenle hakkımdaki suçlamaları kabul etmiyorum ve tahliyemi talep ediyorum.

[Soruşturma dosyasında bulunan belge ve tutanaklar okunmuştur.]

Hakkımdaki suçlamaları kabul etmiyorum.”

Savunma avukatı: “Sunulan savunmaya ekleyecek bir hususumuz bulunmamaktadır; savunmayı aynen tekrar ediyoruz. Şüpheli kendi isteğiyle teslim olmuştur. Samimi açıklamalarda bulunmuştur. Sabit bir ikametgahı vardır ve kaçma veya delilleri gizleme tehlikesi bulunmamaktadır. Öncelikle şüphelinin tutuksuz yargılanmasını talep ediyoruz. Mahkemenizin farklı bir değerlendirmede bulunması halinde ise adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasını talep ediyoruz.”

89. Duruşma sonunda hâkim, ilgilinin silahlı terör örgütü kurma veya yönetme ve siyasi amaçlarla casusluk yapmak üzere Devletin gizli bilgilerini temin etme suçlarından tutuklanmasına karar vermiştir.

90. Birinci başvuran tarafından eşinin kaybolduğu ve kaçırıldığı iddialarına ilişkin olarak yapılan şikâyet üzerine başlatılan ikinci soruşturma (yukarıdaki 37-38. paragraflar), Ankara Cumhuriyet savcısının 4 Mart 2020 tarihinde verdiği kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararla sonuçlanmıştır. Cumhuriyet savcısı, soruşturma dosyasındaki hiçbir unsurun müştekinin eşinin kaçırıldığı yönündeki iddialarını desteklemediği kanaatine varmıştır (2020/27338 sayılı karar).

91. Birinci başvuran, 4 Mayıs 2020 tarihinde avukatı aracılığıyla söz konusu kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara karşı Ankara Sulh Ceza Hâkimliği nezdinde itirazda bulunmuştur.

92. Mustafa Yılmaz ise anılan karara karşı herhangi bir itiraz yoluna başvurmamıştır.

93. Ankara Sulh Ceza Hâkimliği, 22 Haziran 2020 tarihinde Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ("CMK") 173 § 1 maddesine dayanarak (aşağıdaki 105. paragraf), asıl ilgilinin, yani mağdur olduğu iddia edilen Mustafa Yılmaz'ın, kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin karara itiraz etmemesi gerekçesiyle ilk başvuranın itirazını usuli nedenlerle reddetmiştir.

E. Anayasa Mahkemesi Önündeki Yargılama

94. Birinci başvuran, eşinin kaybolduğu iddiasına ilişkin soruşturma 20 Şubat 2019 tarihinden beri derdestken, 30 Nisan 2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunmuştur. Birinci başvuran, ulusal makamlar tarafından verilmiş belirli bir karara atıfta bulunmaksızın, eşinin zorla kaybedildiği iddiası nedeniyle Sözleşme'nin 2, 3 ve 5. maddelerinin ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Birinci başvuran ayrıca Anayasa

Mahkemesinden söz konusu başvuruya öncelik verilmesini ve geçici tedbirlere hükmedilmesini talep etmiştir.

95. Anayasa Mahkemesi, geçici tedbir talebini dayanaktan yoksun bularak reddetmiştir.

96. Anayasa Mahkemesi, 8 Haziran 2023 tarihinde, özellikle Mustafa Yılmaz'ın firari olduğunun tespit edilmiş olması, kendisinin yetkili makamlara teslim olması, avukatının huzurunda Cumhuriyet savcısı ve sulh ceza hâkimliği önünde gönüllü olarak saklandığını ve daha sonra kendi isteğiyle teslim olduğunu ikrar etmiş olması ve ilgilinin herhangi bir kötü muameleye maruz kaldığının tespit edilmemiş olması gerekçeleriyle bireysel başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

F. Birleşmiş Milletler Zorla ya da İrade Dışı Kaybetmeler Çalışma Grubu Önündeki Yargılama (“Çalışma Grubu”)

97. Belirtilmeyen bir tarihte başvuranlar, Çalışma Grubuna başvurmuştur.

98. Çalışma Grubu, 10 Mayıs 2019 tarihli bir yazıyla, Mustafa Yılmaz'ın zorla kaybedildiği iddiasına ilişkin olarak aldığı başvuruyu Hükümete bildirmiştir. Çalışma Grubu, Hükümetten söz konusu kaybolma iddiasına ilişkin elindeki tüm bilgileri kendisine sunmasını istemiştir.

99. Hükümet, Çalışma Grubuna yanıt vermiş ve bu dava hakkında görüşlerini bildirmiştir.

100. Hükümet, Mustafa Yılmaz'ın yetkili makamların sorumluluğu altında bulunmadığını belirtmiş, yetkililerin kendisinin nerede olduğunu bilmediğini ve ilgilinin ne tutuklu ne de gözaltında olduğunu eklemiştir.

101. Hükümet ayrıca, ilgilinin kaçırıldığı iddia edilen tarihten sonra metroya binerken görüldüğünü ve bunun, iddia edilenin aksine, Devlet görevlilerinin olaya herhangi bir şekilde karışmış olduğu ihtimalini açıkça ortadan kaldırdığını ifade etmiştir.

102. Son olarak Hükümet, FETÖ/PDY’nin bazı mensuplarını gizleyip ardından sözde kaçırılma olaylarını ihbar etmek amacıyla ulusal ve uluslararası makamlar nezdinde şikâyetlerde bulunmak gibi yöntemler kullanmasıyla bilinen bir örgüt olduğunu belirtmiştir.

103. Hükümetin görüşüne göre, bu yöntemler uluslararası kamuoyunu yanıltmaya yönelik kasıtlı girişimlerdir. Bu nedenle Hükümet, Çalışma Grubundan, başvuran tarafın iddialarını reddetmesini talep etmiştir.

104. Çalışma Grubu, 20 Ocak 2020 tarihinde gerçekleştirilen 120. oturumunun sonunda, Hükümet tarafından iletilen ve Mustafa Yılmaz’ın polise teslim olduğu ve tutuklandığı yönündeki bilgiler ışığında, Mustafa Yılmaz’ın zorla kaybedildiği iddiasına ilişkin olayın açıklığa kavuşmuş sayılması gerektiği sonucuna varmıştır. Bu, söz konusu olayın aydınlatılmış kabul edildiği anlamına gelmiştir.

İLGİLİ HUKUKİ ÇERÇEVE

A. Ceza Muhakemesi Kanunu (“CMK”)

105. CMK’nın 173. maddesinin 1. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

“Suçtan zarar gören, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itiraz edebilir.”

B. Çalışma Grubu

106. Çalışma Grubunun görev süresini uzatmayı amaçlayan son karar (A/HRC/RES/54/14), Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından Ekim 2023 tarihinde kabul edilmiştir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan 6/Rev.3 sayılı Bilgi Notunda¹ özellikle aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

Çalışma Grubunun Kurulması

“İnsan Hakları Komisyonu, 29 Şubat 1980 tarihli kararla, ‘kişilerin zorla veya irade dışı kaybedilmelerine ilişkin sorunları incelemek için, kişisel olarak atanan uzmanlar olarak görev yapan beş üyesinden oluşan bir çalışma grubunun bir yıllık bir süreyle kurulmasına’ karar vermiştir.”

Çalışma Grubunun Yapısı ve Görevi

“Çalışma Grubu, dengeli coğrafi temsil ilkesine göre seçilen beş bağımsız uzmandan oluşmaktadır. Bu uzmanlar, birlikte, kişilerden gelen şikâyetleri incelemekte ve göreve uygun olarak rapor ve görüş hazırlamaktadırlar.

Çalışma Grubu esasen, kayıp kişilerin ailelerine, kayıp kişinin başına ne geldiğini tespit etme ve kişinin bulunduğu yeri belirleme konusunda yardımcı olmakla görevlidir. Bu amaçla, Çalışma Grubu, kayıp kişilerin ailesinden veya kendileri adına hareket eden insan hakları savunma kuruluşlarından gelen kayıp bildirimlerini almakta ve incelemektedir.”

Çalışma Grubunun Faaliyetleri

“Çalışma Grubu, ilgili hükümetlere bireysel vakaları iletmekte ve hükümetlerden, soruşturmalar yapmalarını ve ardından bunların sonuçları hakkında kendisini bilgilendirmelerini talep etmektedir.

¹ Şu internet adresinden erişilebilir:

https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet6Rev.3_fr.pdf.

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

Çalışma Grubu, genellikle Cenevre’de olmak üzere, yılda üç defa, beş ila sekiz iş günü boyunca toplanmaktadır. Her toplantının ardından, Çalışma Grubu, hükümetlere, yazılı olarak, kendi ülkelerinde meydana gelen kaybolmalar konusunda verilen kararları bildirmektedir. Yılda en az bir defa, Çalışma Grubu, hükümetlere, kendilerine geçmişte iletilen ve henüz aydınlatılmamış toplam dava sayısını hatırlatmaktadır. Yılda iki kez, Çalışma Grubu, herhangi bir açıklama almadığı, daha önceki altı aya ilişkin acil eylem davalarını hükümetlere hatırlatmaktadır.

1992 yılından beri, yani Zorla Kaybedilmelere Karşı Bütün Kişilerin Korunması Hakkında Bildiri’nin (“Bildiri”) Genel Kurul tarafından kabul edilmesinden beri, Çalışma Grubu, aynı zamanda, başlıca görevine ek olarak, Bildiri’den doğan yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde ve Devletler tarafından gerçekleştirilen gelişmeleri takip etmekle ve Devletlere bunları uygulama konusunda yardım etmekle görevlendirilmiştir.

Çalışma Grubu, her yıl ülke ülke, İnsan Hakları Konseyine, faaliyetlerini, yıl boyunca kendi bilgisine sunulan zorla kaybedilmeye ilişkin bütün davaları ve bunlara ilişkin aldığı kararları açıklamaktadır. Çalışma Grubu, her yıl, iletilen davalara, yapılan açıklamalara ve açıklama tarihinde ilgili kişilerin durumuna ilişkin bir istatistik raporunu Konseye göndermektedir. Çalışma Grubu, raporlarında sonuçlara ve tavsiyelere yer vermekte ve kaybolmalara ilişkin olarak farklı ülkelerdeki durum hakkında görüşler sunmaktadır. 1993 yılından beri, Çalışma Grubu, Bildirge’nin uygulanması ve karşılaşılan engeller hakkında raporlar sunmuştur. Ayrıca Çalışma Grubu, kaybolma olgusunun daha geniş yönleri hakkında düzenli aralıklarla raporlar sunmaktadır.”

Çalışma Grubunun Zorla ya da İrade Dışı Kaybetmelere İlişkin Prosedürleri

“Çalışma Grubunun görevi, diğerlerinin yanı sıra, kanunun korumasından muaf tutulan yakınlarının akıbetini veya yerini belirlemek üzere ailelere yardım etmeyi kapsamaktadır. Bu doğrultuda Çalışma Grubu, kaybedilen kişinin akıbetine veya yerine ışık tutmaya imkân veren, yeterince desteklenmiş ve açıkça tanımlanmış bireysel vakaların soruşturulması amacıyla, aile ve Devlet arasında bir iletişim ağı kurmaya çalışmaktadır.

Çalışma Grubu, aşağıdaki prosedürleri izlemektedir:

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

- “Acil eylem prosedürü” ile ilgili olarak, Çalışma Grubu tarafından bildirinin alınmasından önceki üç ay içinde meydana gelen vakalar, doğrudan ilgili ülkenin dış işleri bakanının dikkatine sunulur. Çalışma Grubu, söz konusu davalarla ilgili olarak yetkililerle iletişime geçmelerine yardımcı olmak için acil eylem prosedürünü takiben sunulan vakalar hakkında kaynakları bilgilendirir.

- “Acil çağrılar” ile ilgili olarak, Çalışma Grubu, bir kişinin tutuklandığına, gözaltına alındığına, kaçırıldığına veya başka bir şekilde özgürlüğünden yoksun bırakıldığına ve kaybolduğuna veya kaybolma riski altında olduğuna dair güvenilir iddialar aldığında, bu iddiaları doğrudan ilgili hükümetin dış işleri bakanının dikkatine sunar ve bu hükümetten, ilgili kişinin akıbetini açıklığa kavuşturmak amacıyla araştırma yapmasını ve kendisini sonuçlar hakkında bilgilendirmesini talep eder. Acil çağrılar, Çalışma Grubunun yıllık raporuna kaydedilir.

- “Olağan prosedürler” ile ilgili olarak, üç aylık süre sonrasında bildirilen zorla kaybedilme vakaları, oturumları sırasında incelemek üzere Çalışma Grubuna sunulur. Bu vakalar, Çalışma Grubunun açık izniyle, ilgili kişilerin akıbetini veya yerini aydınlatmak üzere soruşturma yapması ve sonuçları hakkında Çalışma Grubunu bilgilendirmesi talep edilen ilgili Devletlere iletilir. Kaynakların aydınlatılmamış bir davaya ilişkin bildirdiği tüm önemli ek bilgiler, Çalışma Grubuna ve daha sonra Grubun onayı ile ilgili hükümete iletilir.

- “Hızlı müdahaleler” ile ilgili olarak, kaybedilen kişilerin yakınlarını, kaybetmelerin tanıklarını veya ailelerini, akraba derneklerinin ve diğer STK’ların üyelerini, insan hakları savunucularını ve kaybetmelerle ilgilenen kişileri etkileyen gözdağı, zulüm veya misilleme vakaları, etkilenen kişilerin tüm temel haklarını korumak için derhal önlem almaları talep edilen ilgili hükümetlere bildirilir. Hızlı müdahale gerektiren bu nitelikteki bildiriler, en doğrudan ve en hızlı yollarla dış işleri bakanlarına iletilir.

- “Genel nitelikteki iddialar” ile ilgili olarak, Çalışma Grubu, Bildiri’nin kendi ülkelerinde uygulanmasında karşılaşılan engellere ilişkin olarak, kaybedilen kişilerin yakınlarından ve STK’lardan alınan iddiaların bir özetini düzenli olarak ilgili hükümetlere iletir ve hükümetleri, isterlerse bu konuda görüş bildirmeye davet eder.”

Vakaların Aydınlatılması, Kapatılması ve Sınıflandırılması:

“Hükümetten alınan, kaybedilen kişinin akıbeti veya yeri hakkında ayrıntılı bilgi içeren herhangi bir yanıt kaynağa iletilir. Takip eden alt ay içinde kaynağın yanıt vermemesi veya Çalışma Grubu tarafından makul olmadığına karar verilen gerekçelerle hükümet tarafından sağlanan bilgilere itiraz etmesi halinde, vaka aydınlatılmış kabul edilir ve dolayısıyla, yıllık raporun istatistiksel özetinde “hükümetin yanıtı ile aydınlatılan vakalar” başlığı altında sınıflandırılır. Hükümetin yanıtına kaynak tarafından geçerli nedenlerle itiraz edilmesi halinde, hükümet bilgilendirilir ve hükümetten görüşlerini bildirmesi istenir.

Çalışma Grubu, ilgili ulusal mevzuatta belirtilen yetkili makamın, kayıp olduğu bildirilen kişinin ölmüş sayılmasına, yakınlarının ve diğer ilgili tarafların da onayıyla karar vermesi halinde, bir vakanın kapatıldığını değerlendirebilir. Ölüm karinesi, her zaman, yeterli tazminat hakkına ve ölen kişinin akıbetine ilişkin gerçeği bilme hakkına saygı duymalıdır.

Çalışma Grubu, istisnai durumlarda, ailenin davayı takip etmeme isteğini serbestçe ve olası bir itiraz olmaksızın ifade etmiş olması halinde veya kaynağın artık bulunmadığı veya davayı takip edemediği durumlarda ve Çalışma Grubunun diğer kaynaklarla iletişim kurma çabaları sonuçsuz kaldığında, bir vakanın incelenmesini sonlandırmaya karar verebilir.

Ancak Çalışma Grubunun, bir vakanın aydınlatıldığını, kapatıldığını ve sınıflandırıldığını belirtmesi, hükümetleri, Bildiri uyarınca kendilerine düşen davayı soruşturmaya devam etme, failleri adalet önüne çıkarma, kaybedilen kişinin ailesine yeterli bir tazminat sağlama ve gelecekte benzer durumları önlemek için gerekli tüm tedbirler alma yükümlülüklerinden muaf tutmaz.

Kaynağın, Hükümetin yanıtının farklı bir kişiye atıfta bulunması veya bildirilen duruma uymaması veya yukarıda belirtilen altı aylık süre içinde kaynağa ulaşmaması nedeniyle, bir vakanın hatalı olarak aydınlatıldığına karar verildiğine yönelik desteklenmiş bilgiler sunması halinde, Çalışma Grubu, görüş bildirmesini talep ederek vakayı bir kez daha hükümete iletir. Bu koşullarda, vaka bir kez daha aydınlatılmamış vakalar listesine kaydedilir ve bu durum, Çalışma Grubunun İnsan Hakları Konseyine sunduğu raporda, tespit edilen hata ve çelişkiler belirtilerek açıklanır.

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

Kaynağın bekleyen bir vakaya ilişkin bildirdiği tüm önemli ek bilgiler, Çalışma Grubuna ve daha sonra Grubun onayı ile ilgili hükümete iletilir. Bildirilen ek bilgilerin vakayı aydınlatmaya imkân verirse, hükümet bilgilendirilir.

Çalışma Grubu, kaybedilen kişilerin tam yeri belirlenene kadar, kendisine başvuru vakalarının dosyalarını saklar.

Çalışma Grubunun yetkisi, kaybedilen kişinin akıbetinin tespit edildiği aşamanın ötesine geçmez ancak diğer BM insan hakları prosedürleri süreci devralabilir.

İlgili hükümetin yanıtında, kaybedilen kişinin ölü bulunduğunu, işkence gördüğünü, keyfi ancak tanınan bir şekilde tutulduğunu veya Hükümet yetkililerinin veya bunlarla bağlantılı grupların veya bireylerin sorumlu olduğu iddia edilen diğer insan hakları ihlallerinin mağduru olduğunu açıkça belirtmesi halinde, vaka, Çalışma Grubu veya aile üyeleri tarafından yetkili organ veya mekanizmanın dikkatine sunulur.

Mağdurun hâlihazırda ölü bulunduğu bir zorla kaybedilmeyi bildiren bilgiler alması halinde Çalışma Grubu, vakanın kabul edilebilir olduğuna karar vermez ve *başlangıçtan (ab initio)* aydınlatılmış olduğu gerekçesiyle vakayı ilgili hükümete iletmez. Ancak, böyle bir vaka, i) özgürlükten yoksun bırakma, ilgili kişinin iradesine aykırı meydana geldiyse; ii) en azından dolaylı olarak Devlet yetkililerin katılımıyla, rızayla meydana geldiyse ve iii) Devlet yetkilileri, daha sonra bu eylemi tanımayı veya mağdurun akıbetini ve yerini açıklamayı reddettiye, Sözleşme’de (Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme) yer alan zor kaybedilme tanımının kapsamına girecektir. Başka bir ifadeyle, Çalışma Grubunun Bildirge’nin uygulanmasının izlenmesine ilişkin görev yetkisi uyarınca, bu nitelikteki bilgiler ilgili hükümetin dikkatine acil eylem prosedürü veya olağan prosedür çerçevesinde değil, genel iddialar prosedürü kullanılarak sunulabilir. Dolayısıyla Çalışma Grubu, ilgili hükümeti, böyle bir vakanın soruşturulması için Bildiri uyarınca alınması gereken tedbirler hakkındaki görüşlerini sunmaya, sorumluları mahkeme önüne çıkarmaya ve tazminat alma hakkını yerine getirmeye, bununla birlikte zorla kaybedilmeleri durdurmak ve önlemek amacıyla alınması gereken tedbirler hakkında görüş bildirmeye davet edecektir.”

ŞİKÂyetler

107. Başvuranlar, Sözleşme’nin 2, 3 ve 5. maddeleri ileri sürerek, Mustafa Yılmaz’ın kaçırıldığını ve yetkili makamların yakınlarının zorla

kaybedilmesi hakkında etkin bir soruşturma yürütmediğini iddia etmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

108. Başvuranlar, yakınlarının zorla kaybedilmeye maruz kaldığını iddia etmekte ve yetkili makamların bu kaybetmeyi soruşturmak için uygun tedbirleri almadığını değerlendirmektedirler. Başvuranlar, davanın koşullarının Sözleşme'nin 2, 3 ve 5. maddelerinin ihlaline neden olduğunu ileri sürmektedirler.

A. Hükümetin Kabul Edilemezlik İtirazları

109. Hükümet, başvuranların iddiasını reddetmekte ve birçok kabul edilemezlik itirazı ileri sürmektedir.

110. Hükümet, öncelikle başvuranların iddia edilen ihlallerin Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında artık mağduru olduklarını iddia edemeyeceklerini savunmaktadır. Hükümet bu bağlamda, hakkında yakalama emri bulunan Mustafa Yılmaz'ın yetkililerden kendi isteğiyle kaçtığını ve daha sonra yine kendi iradesiyle polise teslim olduğunu belirtmektedir.

111. Hükümet ayrıca, yaşam hakkına yönelik herhangi bir ihlal hiçbir aşamada tespit edilmediğinden, Sözleşme'nin 2. maddesinin somut olayda uygulanabilir olmadığı kanaatindedir.

112. Hükümet, başvuranların yakınının bir ceza soruşturması kapsamında arandığını ve kendiliğinden yetkili makamlara teslim olduğunu ileri sürmekte ve bu nedenle yakalanmasının hukuka ve Sözleşme'nin 5. maddesine uygun olduğunu değerlendirmektedir.

113. Hükümet ayrıca, Mustafa Yılmaz'ın yetkili makamlar tarafından herhangi bir baskıya maruz bırakıldığını veya kötü muamele mağduru olduğunu ortaya koyabilecek hiçbir nesnel unsur bulunmadığını

eklemektedir. Hükümet bu bağlamda, ilgilinin gözaltı sürecinin her aşamasında sağlık muayenesinden geçirildiğini ve herhangi bir şiddet izine rastlanmadığını, ayrıca avukatının huzurunda açık ve tereddüde yer vermeyecek şekilde herhangi bir baskı veya zorlamaya maruz kalmadığını beyan ettiğini vurgulamaktadır.

114. Hükümet, özellikle hukuki temsil bakımından, Mustafa Yılmaz’a sorguları sırasında hazır bulunan resen görevlendirilen bir avukatın yardım ettiğini belirtmekte ve ilgilinin avukatını serbestçe seçmesinin engellendiğini gösteren herhangi bir unsur bulunmadığını ileri sürmektedir.

115. Son olarak, Mustafa Yılmaz’ın kayboluşuyla ilgili koşullara ilişkin olarak, Hükümet iddia edilen kaçırılma olayına kesin olarak karşı çıkmaktadır. Hükümet bu bağlamda, kaybolma ihbarının ardından derhal bir soruşturma başlatıldığını ve bu soruşturmanın gerekli özen gösterilerek yürütüldüğünü ileri sürmektedir. Hükümet özellikle, yetkili makamların güvenlik kamerası görüntülerinden, ilgilinin ulaşım kartına ilişkin verilerden, telefon görüşme kayıtlarından ve tanık beyanlarından yararlandıklarını belirtmektedir. Hükümete göre bu unsurlar, Mustafa Yılmaz’ın kaybolduğu günün sabahında metroya bindiğini açıkça ortaya koymuş olup, kaçırıldığı sonucuna varılmasına imkân verecek herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

116. Hükümet, aile tarafından yetkili makamlara sunulan görüntü kayıtlarının düşük kaliteli olduğunu ve bunlardan yararlanılmasının güç olduğunu, bu nedenle de söz konusu kayıtlardan güvenilir sonuçlar çıkarılmasının mümkün olmadığını belirtmektedir.

117. Hükümete göre adli makamlar tarafından yürütülen soruşturma ciddi, kapsamlı ve tarafsız bir şekilde gerçekleştirilmiş olup, iddia edilen olaylarda Devlet görevlilerinin sorumluluğunu ortaya koyabilecek herhangi bir unsur tespit edilmemiştir.

118. Hükümet ayrıca, Mustafa Yılmaz’ın kaçırılma veya kötü muamele iddiasıyla herhangi bir şikâyetle bulunmadığını ve avukatının huzurunda, açıkça, kaçırılma mağduru olmadığını beyan ettiğini eklemektedir.

119. Ayrıca, yukarıdaki değerlendirmelere ek olarak Hükümet, bir usul eksikliği ileri sürmekte ve iç hukuk yollarının tüketilmediğini ifade etmektedir. Hükümet, başvurunun yapıldığı tarihte ulusal soruşturmanın yalnızca dört aydır devam etmekte olduğunu ve soruşturmanın, başvuranın 21 Ekim 2019 tarihinde yeniden ortaya çıkmasından sonra da devam ettiğini belirtmektedir. Hükümet ayrıca, başvurunun yapıldığı tarihte Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurunun halen derdest olduğunu ve Mahkemenin yerleşik içtihadına göre bu yolun Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası anlamında etkili bir hukuk yolu teşkil ettiğini ileri sürmektedir.

120. Dahası Hükümet, başvuranların şikâyetlerini hâlihazırda başka bir uluslararası kuruma, yani Çalışma Grubuna sunduklarını ve mevcut başvurunun bu makama sunulan olgulara kıyasla herhangi bir yeni olgu içermediğini ileri sürerek Mahkemeden başvuruyu Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrası uyarınca reddetmesini talep etmektedir.

121. Son olarak Hükümet, zorla kaybedilme ve işkence iddialarının dosyadaki nesnel unsurlar ışığında tamamen dayanaktan yoksun ve hiçbir şekilde inandırıcı olmadığını değerlendirmekte ve Mahkemeyi, başvurunun ayrıca açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermeye davet etmektedir.

B. Başvuranların Yanıtları

122. Başvuranlar, kendi açılarından, Sözleşme'nin 35. maddesinde öngörülen tüm kabul edilebilirlik koşullarının somut olayda karşılandığını ileri sürmektedir.

123. Başvuranlar, Hükümet tarafından sunulan olay anlatımına itiraz etmekte ve şikâyetlerini yinelemektedir.

124. Başvuranlar, yakınlarının kaçırıldığını ve yetkili makamlar tarafından gerçeği açıklamasını engellemeyi amaçlayan baskılara maruz bırakıldığını ileri sürmektedir.

125. Başvuranlar ayrıca, yargı makamlarının söz konusu kaçırılma olayını soruşturmak ve sorumluları tespit edip haklarında kovuşturma yürütmek amacıyla uygun tedbirleri almadığı kanaatindedir.

126. Dahası başvuranlar, yakınlarının beyanlarının güvenilirliğini de sorgulamaktadır. Başvuranlara göre ilgili, tamamen yetkili makamların kontrolü altında kalmış, kendi seçtiği bir avukatla hiçbir zaman görüşmemiş ve kendi avukatlarının da kendisiyle görüşmesine hiçbir zaman izin verilmemiştir.

127. Başvuranlar özellikle, aile tarafından görevlendirilen hiçbir avukatın Mustafa Yılmaz ile temas kurmadığını iddia etmektedir. Buna göre, Mustafa Yılmaz'a yardım eden müdafii başvuranlar tarafından seçilmemiştir ve başvuranlara göre bu avukatın kim tarafından görevlendirildiği veya ücretinin kim tarafından ödendiği hususunda belirsizlik bulunmaktadır.

128. Başvuranlar ayrıca, Ankara Barosunun Şubat 2019'da kaybedilen kişilerin savunmasını üstlenmek amacıyla bir avukatlar komitesi oluşturduğunu ve bu avukatların mağdurlara erişiminin engellendiğini belirtmektedir. Başvuranlar, yukarıda belirtilen hususlar ışığında yakınlarının özgür iradesiyle konuştuğunun kabul edilemeyeceği sonucuna varmaktadır. Başvuranlar bu koşullarda ilgiliye atfedilen beyanların güvenilir kabul edilemeyeceğini, zira bunların baskı altında bir ortamda verilmiş olduğunu değerlendirmektedir. Başvuranlar bu bağlamda kaçırılan kişilerin durumunu savaş esirlerinin durumuyla karşılaştırmaktadır.

129. Dahası başvuranlar, ileri sürülen ihlallerin ağırlığı ve etkili bir soruşturma yürütülmediği iddiası dikkate alındığında, yakınlarının yeniden ortaya çıkmış olmasına rağmen mağdur sıfatlarının devam ettiği görüşündedir.

130. Başvuranlar, ihtilaf konusu olayların meydana geldiği genel bağlamın dikkate alınması gerektiğini eklemektedir. Başvuranlar özellikle, Mahkemeyi FETÖ/PDY hareketi meselesine yaklaşımında ve bu hareketin

üyeyi olduğu iddia edilen kişiler hakkında alınan tedbirleri değerlendirirken ihtiyatlı davranmaya davet etmektedir.

131. Başvuranlar ayrıca, yakınlarının kaçırılmasının, söz konusu hareketle bağlantılı olmakla suçlanan kişileri hedef alan daha geniş bir zorla kaybetme uygulamasının parçası olduğunu ileri sürmektedir. Başvuranlar bu bağlamda, benzer davalarda derlenen çeşitli belge ve tanıklıklara atıfta bulunmakta ve bunların tekrar eden bir eğilimi ortaya koyduğunu savunmaktadır.

132. Başvuranlar, Mustafa Yılmaz'ın kaçırılmasının güvenlik kameraları tarafından kaydedildiğini ileri sürmekte ve savcılığın söz konusu görüntüleri incelememiş olmasını eleştirmektedir. Başvuranlar, bunun soruşturmanın yürütülmesinde yeterli özen gösterilmediğini ortaya koyduğu kanaatinde. Başvuranlar ayrıca, olaya karışan bir aracın araştırılmaması, tanıkların dinlenmemesi ve soruşturma dosyasına erişim sağlayamamaları gibi başka eksikliklerden de şikâyet etmektedir.

133. Bunlara ek olarak başvuranlar, Human Rights Watch tarafından yürütülen ve bildirilen kaçırma, gizli tutukluluk ve kötü muamele vakalarından söz eden bir soruşturmaya ve Çalışma Grubunun 2020 yılında Türkiye'ye gerçekleştirdiği ziyaretin ardından yayımladığı açıklamaya atıfta bulunmaktadır. Çalışma Grubuna göre, kökleşmiş bir cezasızlık kültürü, FETÖ/PDY hareketinin gerçek veya varsayılan üyelerini hedef alan zorla kaybetme iddialarının çoğalmasına zemin hazırlamıştır; ayrıca, bu kurum önünde ileri sürülen iddialara göre, bu olaylara zaman zaman resmi olmayan tutulma yerlerinde gerçekleştirilen işkence ve bazı durumlarda ülke dışında gerçekleştirilen kaçırma operasyonları eşlik etmiştir.

134. Başvuranlar, yakınlarının işkence iddialarında bulunduğunu ileri sürmekte ve yetkili makamların bu konuda bağımsız bir tıbbi muayene yapılmasını reddettiğini iddia etmektedir. Başvuranlara göre bu durum, soruşturmanın eksik ve taraflı yürütüldüğü yönündeki görünümü güçlendirmektedir.

135. Başvuranlar, başvurunun Çalışma Grubuna başvurulmuş olması nedeniyle kabul edilemez olduğu yönündeki Hükümet tezine itiraz etmektedir. Başvuranlar, bu uluslararası prosedürün Mahkeme önündeki başvuruyla aynı konuya veya aynı etkiye sahip olmadığını ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının b) bendi bakımından mevcut davanın incelenmesine engel teşkil edemeyeceğini değerlendirmektedir.

136. Son olarak başvuranlar, bu unsurların birlikte değerlendirildiğinde, yetkili makamlar tarafından hoş görülen, hatta teşvik edilen bir kaçırma, zorla kaybetme ve işkence uygulaması örüntüsünü ortaya koyduğunu ileri sürmektedir. Başvuranlar buradan hareketle, şikâyet konusu olayların Sözleşme'nin ağır ve sistematik ihlalleri olarak değerlendirilebileceği sonucuna varmaktadır.

C. Mahkemenin Değerlendirmesi

1. Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının b) bendinde öngörülen kural hakkında

137. Mahkeme, başvurunun, başvuranlar tarafından ileri sürülen hakların ihlal edildiğine dair herhangi bir unsur içerip içermediği konusunda karar vermeden önce, Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen kabul edilemezlik gerekçesiyle örtüşüp örtüşmediğini belirlemelidir. Bu hüküm aşağıdaki gibidir:

“Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan bireysel başvuruları aşağıda sayılı hallerde ele almaz:

(...)

b) Başvuru, Mahkemece daha önce incelenmiş ya da uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine daha önceden sunulmuş bir başka başvuruyla esasen aynı olup yeni olgular içermiyorsa.”

138. Mahkeme, bu maddenin derdestlik ilkesini yansıttığını hatırlatmaktadır. Gerçekten de söz konusu Sözleşme hükmü, özünde aynı

olan başvuruların aynı anda birden fazla uluslararası merci önüne götürülmesini önlemeyi amaçlamaktadır. Böyle bir durum, aynı olaylara ilişkin uluslararası süreçlerin çoğalmasını önlemeyi amaçlayan Sözleşme'nin lafzı ve ruhuyla bağdaşmayacaktır (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan*, no. 37685/10 ve 22768/12, § 119, 20 Mart 2018 ve *Selahattin Demirtaş/Türkiye* (no. 2), no. 14305/17, § 180, 22 Aralık 2020).

139. Mahkeme ayrıca, bir başvurunun, olguların, tarafların ve şikâyetlerin aynı olması durumunda “özünde aynı” kabul edildiğini hatırlatmaktadır (*Gürdeniz/Türkiye*, no. 59715/10, § 41, 18 Mart 2014).

140. Mevcut davada, Çalışma Grubunun Mustafa Yılmaz'ın kaybedildiği iddiasına ilişkin şikâyetleri incelemeye çağrıldığı (yukarıdaki 97-104. paragraflar) ve yaptığı değerlendirmenin başvuranlar tarafından Mahkemeye sunulan şikâyetlerle aynı şikâyetlere ilişkin olduğu açıkça tespit edilmiştir.

141. Bir bireysel başvuruda ileri sürülen bir meselenin Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının b) bendi anlamında daha önce “uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine” sunulup sunulmadığı hususuna ilişkin olarak Mahkeme, geçmişte, incelemesinin yalnızca şekli bir denetimle sınırlı olmadığını; gerektiğinde denetim organının niteliğinin, izlediği usulün ve kararlarının etkisinin, söz konusu hükmün Mahkemenin yetkisini hariç tutacak nitelikte olup olmadığını araştırmayı da içerdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda Mahkemenin incelemesinin özü, söz konusu merci önünde yürütülen usulün, usul yönünden ve doğurabileceği etkiler bakımından, Sözleşme'nin 34. maddesinde öngörülen bireysel başvuru hakkına benzetilip benzetilemeyeceğinin tespit edilmesinden ibarettir. Mahkeme ayrıca, 34. madde uyarınca yapılan başvurular bakımından görevlerinden birinin her davada adaletin sağlanması ve gerektiğinde hakkaniyete uygun tazmine hükmedilmesi olduğunu hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Selahattin Demirtaş* (no. 2), § 182 ve buradaki atıflar).

142. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'de öngörülen usule benzer adli veya yarı adli bir usul gerekliliğinin, ilgili merci tarafından yapılan incelemenin

kapsamının açıkça belirlenmiş olmasını ve bu incelemenin, Devletlerin kendileri hakkında yapılan şikâyetleri inceleme ve karara bağlama yetkisini söz konusu merciye verdikleri bir hukuki araçtan veya “çerçeve” kaynaklanan belirli haklar ve kurallarla sınırlı olmasını zorunlu olarak gerektirdiğini değerlendirmektedir. Bu husus, böyle bir mekanizma ile Mahkeme arasındaki benzerliklerin değerlendirilmesi bağlamında daha da önem taşımaktadır. Bu nedenle Mahkemeye, Sözleşme’nin 32. maddesi uyarınca Sözleşme hükümlerini yorumlama ve uygulama ve 19. maddesi uyarınca da Sözleşmeciler Devletlerin Sözleşme’den doğan yükümlülüklerine riayet etmelerini sağlama görevi düşmektedir. Gerçekten de belirli bir merciin yetkisini etkili bir şekilde sınırlandıran bir hukuki aracın bulunmaması durumunda, Mahkemenin bu merciin görev yetkisini ve niteliğini ve üye Devletlere yüklenen yükümlülükleri değerlendirmesi daha güç olacaktır (*Tunç/Türkiye*, no. 45801/19, § 65, 22 Şubat 2022).

143. Somut olayda Mahkeme, Birleşmiş Milletler çalışma gruplarının, insan hakları alanında uzman bağımsız uzmanlardan ve kişilerden oluşan sözleşme dışı mekanizmalar olduğunu kaydetmektedir. Ayrıca Mahkeme, Çalışma Grubu tarafından izlenen bildirim usulünün uluslararası bir soruşturma veya çözüm usulü olarak kabul edilmediğini hatırlatmaktadır (*Malsagova ve diğerleri/Rusya*, no. 27244/03, 6 Mart 2008). Mahkeme bu bağlamda, Çalışma Grubu tarafından yapılan incelemenin mağdurlara doğrudan telafi sağlamayı amaçlamadığını ve bu nedenle Sözleşme ile kurulan sisteme benzer bir adli veya yarı adli usul sunduğunun kabul edilemeyeceğini tespit etmiştir (yukarıda anılan *Tunç*, § 66).

144. Bu nedenle, Hükümet tarafından Sözleşme’nin 35. maddesinin 2. fıkrasının b) bendi kapsamında ileri sürülen itirazın reddedilmesi gerekmektedir.

2. *İç hukuk yollarının tüketilmesi hakkında*

145. İç hukuk yollarının tüketilmesi konusundaki genel ilkeler, *Cenevre Sendikal Eylem Topluluğu (CGAS)/İsviçre* [BD] (no. 21881/20, §§ 138-145, 27 Kasım 2023) kararında özetlenmiştir. Mahkeme özellikle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası anlamında bir başvuranın iç hukuk yollarını tüketme yükümlülüğünün kural olarak Mahkeme önünde başvurunun yapıldığı tarihte değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. Bununla birlikte, Mahkemenin yerleşik içtihadından, bir hukuk yolunun son aşamasına başvurunun yapılmasından sonra ancak Mahkemenin başvurunun kabul edilebilirliği hakkında karar vermesinden önce ulaşılmaya müsamaha gösterdiği anlaşılmaktadır (yukarıda anılan *Selahattin Demirtaş*, § 193 ve buradaki atıflar).

146. Somut olayda başvuranlar, Mahkemeye 12 Haziran 2019 tarihinde başvurmuştur. Birinci başvuran tarafından 30 Nisan 2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuru, özü itibarıyla Mahkeme önünde ileri sürülenlerle aynı şikâyetlere ilişkindir (yukarıdaki 94. paragraf) ve söz konusu başvuru, Anayasa Mahkemesi tarafından 8 Haziran 2023 tarihinde kabul edilemez bulunmuştur (yukarıdaki 96. paragraf); bu tarih ise Mahkemenin mevcut başvurunun kabul edilebilirliği hakkında karar vermesinden öncedir. Aynı durum, Mustafa Yılmaz'ın kaybolmasına ilişkin soruşturmalar bakımından da geçerlidir; zira bunların tamamı, söz konusu kabul edilebilirlik kararından önce sonuçlandırılmıştır (yukarıdaki 33, 36, 90 ve 93. paragraflar). Bu nedenle, Hükümet tarafından ileri sürülen iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin itirazın reddedilmesi gerekmektedir.

3. *Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamındaki şikâyet hakkında*

147. Sözleşme'nin 2. maddesinin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur.”

a) Olay ve olguların tespitine ilişkin genel ilkeler

148. Mahkeme öncelikle, görevinin ikincil niteliğinin farkında olarak, olay ve olguların tespit edilmesi söz konusu olduğunda, kendi incelemesine sunulan dava koşulları bu durumu kaçınılmaz kılmadığı sürece, haklı nedenler olmaksızın, ilk derece mahkemesi hâkiminin görevini üstlenemeyeceğini hatırlatmasının yararlı olacağı kanaatindedir (*Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye* [BD], no. 24014/05, § 182, 14 Nisan 2015). Mahkeme, iç hukukta yargılamalar yürütülürken, olaylara ilişkin kendi değerlendirmesini, topladıkları delillere dayanarak olayları tespit etmekle yükümlü olan ulusal mahkemelerin değerlendirmelerinin yerine koymakla görevli değildir. Her ne kadar ulusal mahkemelerin tespitleri, elindeki unsurların tamamı ışığında kendi değerlendirmesini yapmakta özgür olan Mahkemeyi bağlamasa da, Mahkeme, genel olarak, yalnızca bu yönde ikna edici verilere sahip olması durumunda, ulusal hâkimler tarafından varılan olay tespitlerinden uzaklaşacaktır (*Giuliani ve Gaggio/İtalya* [BD], no. 23458/02, § 180, AİHM 2011 (alıntılar), *Aydan/Türkiye*, no. 16281/10, § 69, 12 Mart 2013 ve yukarıda anılan *Tunç*, § 72).

149. Mahkeme ayrıca, delil unsurlarının değerlendirilmesi bakımından “makul şüphenin ötesinde” ispat ölçütünü uygulamaktadır. Böyle bir ispat, yeterince ciddi, açık ve birbiriyle uyumlu belirtiler bütününden veya çürütülmemiş karinelere kaynaklanabilir. Ayrıca, belirli bir sonuca ulaşmak için gerekli olan ikna düzeyi ve bu bağlamda ispat yükünün dağılımı, olayların özellikleriyle, ileri sürülen iddianın niteliğiyle ve söz konusu Sözleşme hakkıyla yakından bağlantılıdır (Mahkeme önündeki ispat kurallarına ilişkin genel ilkeler için bk. *Tsaava ve diğerleri/Gürcistan* [BD], no. 13186/20 ve diğer 4 başvuru, § 328, 11 Aralık 2025).

150. Mahkeme ayrıca, bir Sözleşmecî Devletin temel hakları ihlal ettiğinin tespit edilmesinin taşıdığı ağırlığın da farkındadır (özellikle bk. *Gürcistan/Rusya (no. 2)* [BD], no. 38263/08, § 59, 21 Ocak 2021, *Nachova*

ve diğerleri/*Bulgaristan* [BD], no. 43577/98 ve 43579/98, § 147, AİHM 2005-VII ve *Mathew/Hollanda*, no. 24919/03, § 156, AİHM 2005-IX).

151. Bu nedenle, söz konusu unsurların tamamının veya büyük bir kısmının yalnızca yetkili makamlar tarafından bilindiği durumlarda, örneğin tutulma hallerinde olduğu gibi, mağdurun yetkili makamların kontrolü altında bulunduğu süre içinde meydana gelen her türlü yaralanma, ölüm veya kaybolma olayı güçlü fiili karinelerin doğmasına yol açmaktadır (*Tanış ve diğerleri/Türkiye*, no. 65899/01, § 160, AİHM 2005-VIII ve *Youssoupova ve Zaourbekov/Rusya*, no. 22057/02, § 52, 9 Ekim 2008).

152. Bu durumda, ispat yükünün yetkili makamlara düştüğünün ve onların tatmin edici ve ikna edici bir açıklama sunmaları gerektiğinin kabul edilmesi gerekir.

153. Böyle bir durumda, Hükümetin, Mahkemenin olay ve olguları tespit etmesine imkân verebilecek belirleyici belgeleri açıklamaması veya tatmin edici ya da ikna edici bir açıklama sunmaması halinde, Sözleşme'nin 2 ve/veya 3. maddeleri bakımından bir sorun ortaya çıkar (*Akkum ve diğerleri/Türkiye*, no. 21894/93, § 211, AİHM 2005-II).

b) Sözleşme'nin 2. maddesinin uygulanabilirliği

154. Mahkeme, Sözleşme'nin temel hükümleri arasında yer alan ve Avrupa Konseyini oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birine yer veren 2. maddenin ilk cümlesinin, Devletin yalnızca “kasıtlı olarak” ölüme sebebiyet vermekten kaçınmasını değil, fakat aynı zamanda kendi yetki alanı içinde bulunan kişilerin hayatlarını korumaya yönelik gerekli tedbirleri almasını gerektirdiğini hatırlatmaktadır (*L.C.B./Birleşik Krallık*, 9 Haziran 1998, § 36, Derleme 1998-III, *Calvelli ve Ciglio/İtalya* [BD], no. 32967/96, § 48, AİHM 2002-I ve *Fernandes de Oliveira/Portekiz* [BD], no. 78103/14, § 104, 31 Ocak 2019).

155. Bu yükümlülük, her şeyden önce, kişilerin yaşamlarını korumayı ve bu hakka yönelik ihlalleri önlemeyi amaçlayan etkili bir yasal ve idari

çerçevenin oluşturulmasını gerektirmektedir (*Öneryıldız/Türkiye* [BD], no. 48939/99, § 89, AİHM 2004-XII ve *Igor Shevchenko/Ukrayna*, no. 22737/04, § 41, 12 Ocak 2012).

156. Mahkeme bu bağlamda, Sözleşme'nin 2. maddesinin, ölümün gerçekleştiğinin tespit edilmediği durumlarda da uygulanabilir olabileceğini hatırlatmaktadır. Bu durum özellikle, ilgili kişinin yaşamını yitirdiği yönünde bir karine oluşturan koşullar altında kaybolduğu hallerde söz konusudur. Örneğin, bir kişinin son olarak yetkili makamların kontrolü altındayken görüldüğü ve daha sonra bir daha ortaya çıkmadığı durumlar böyledir.

157. Mahkeme ayrıca, ilgili kişinin ölmediği ancak yaşamını nesnel olarak tehlikeye atan koşullara maruz kaldığı davalarda da bu hükmün uygulanabilir olduğuna karar verdiğini hatırlatmaktadır (*Makaratzis/Yunanistan* [BD], no. 50385/99, § 49, AİHM 2004-XI ve *Nicolae Virgiliu Tănase/Romanya* [BD], no. 41720/13, § 140, 25 Haziran 2019).

158. Bununla birlikte, bir kişinin yaşamı açısından somut ve yakın bir tehlikeye maruz kaldığını ortaya koyabilecek unsurların bulunmaması durumunda, ileri sürülen olgular Sözleşme'nin 2. maddesinin kapsamına girmez.

159. Mahkeme bu nedenle, somut olayda başvuruların yakınının yaşamı açısından somut ve yakın bir tehlikeye maruz kalıp kalmadığını inceleyecektir. Mahkeme bu inceleme kapsamında ayrıca, davalı Hükümetin, başvuruların yakınlarının zorla kaybedilmesi olarak değerlendirdikleri olaya ilişkin etkili bir soruşturma yürütüp yürütmediğini de değerlendirecektir. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 2. maddesinden kaynaklanan kaybolma olaylarını soruşturma yönündeki usuli yükümlülüğün, yaşam hakkını korumaya yönelik maddi yükümlülüğünden bağımsız olduğu belirtilmelidir (*Varnava ve diğerleri/Türkiye* [BD], no. 16064/90 ve diğer 8 başvuru, § 147, AİHM 2009).

160. Nitekim Mahkemenin içtihadında, şüpheli bir ölümü soruşturma yükümlülüğü ile şüpheli bir kaybolmayı soruşturma yükümlülüğü arasında

ayrım yapmak önem arz etmektedir. Kaybolma, yakınların, meydana gelen olay hakkında açıklama ve bilgi eksikliği ile sürekli bir belirsizlik durumu içinde kaldıkları ve bu konudaki ilgili unsurların bazen kasten gizlenebildiği veya karartılabildiği farklı bir olgudur. Bu durum genellikle çok uzun bir süre boyunca devam etmekte ve bu nedenle mağdurun yakınlarının ıstırabını uzatmaktadır. Bu nedenle, bir kayıp “anı” bir fiil veya olay olarak değerlendirilemez; kaybolan kişinin akıbeti ve bulunduğu yer hakkında sonradan açıklama yapılmaması şeklindeki ayırt edici unsur, süreklilik arz eden bir durum yaratmaktadır. Sonuç olarak, ilgili kişinin akıbeti açıklığa kavuşturulmadığı sürece usuli yükümlülük potansiyel olarak varlığını sürdürmektedir.

161. Bu nedenle, somut olayda, mevcut davanın koşullarının Sözleşme’nin 2. maddesinin uygulanabilir olduğu sonucuna varılmasına imkân verip vermediğinin belirlenmesi gerekmektedir.

162. Mahkeme öncelikle, Mustafa Yılmaz’ın kaybedildiği iddiasının yaklaşık sekiz ay sürdüğünü kaydetmektedir; bu süre, ilgilinin Ankara’daki evinden ayrılırken son kez görüldüğü 19 Şubat 2019 tarihi (yukarıdaki 20. paragraf) ile yetkili makamlar nezdinde yeniden ortaya çıktığı 21 Ekim 2019 tarihi (yukarıdaki 77. paragraf) arasındaki dönemi kapsamaktadır.

163. Mahkeme, Mustafa Yılmaz’ın özgürlüğünden yoksun bırakıldığını veya yaşamı açısından gerçek ve yakın bir tehlikeye maruz kaldığını ortaya koyabilecek herhangi bir nesnel unsur bulunmadığını gözlemlemektedir.

164. Mahkeme ayrıca, kaybolma ihbarının ardından başlatılan soruşturmanın başlangıcından itibaren (yukarıdaki 25. paragraf), yetkili makamların ulaşım verilerini ve mevcut güvenlik kamerası kayıtlarını gecikmeksizin temin edip incelediklerini kaydetmektedir (yukarıdaki 28 ve 52. paragraflar).

165. Bu soruşturma işlemleri sayesinde, Mustafa Yılmaz'ın saat 07.46'da evinin yakınında bulunan duraktan 214/2 numaralı otobüse tek başına bindiği, Macunköy istasyonunda indiği, saat 08.13'te ulaşım kartını kullandığı ve saat 08.14'te yine tek başına metroya bindiği tespit edilmiştir (yukarıdaki 53 ve 57. paragraflar). İlgilinin kardeşinin huzurunda incelenen bu unsurlar (yukarıdaki 58. paragraf), herhangi bir zorlama veya Devlet görevlilerinin ya da üçüncü kişilerin müdahalesine işaret eden hiçbir emare ortaya koymamıştır.

166. Mahkeme, başvuranlara göre Mustafa Yılmaz'ın 19 Şubat 2019 tarihinde saat 07.19 ile 07.23 arasında evinin önünde kaçırıldığını kaydetmektedir (yukarıdaki 64. paragraf). Oysa bu anlatımın, ilgilinin yaklaşık yirmi dakika sonra toplu taşıma araçlarında tek başına ve serbestçe hareket ettiğini gösteren soruşturmanın nesnel bulgularıyla bağdaştırılması güçtür; söz konusu bulgular kaçırılma ihtimalini ortadan kaldırmaktadır.

167. Mahkeme ayrıca, ulusal makamların aile tarafından sunulan bilgileri incelediğini ve bu bilgilerde ileri sürülen iddiaları destekleyebilecek güvenilir herhangi bir unsur tespit etmediğini kaydetmektedir. Bu nedenle söz konusu bilgiler, kaçırılma tezinin doğrulanmasına veya bu yönde herhangi bir ciddi emarenin ortaya konulmasına imkân vermemiştir ve ulusal soruşturma kapsamında düzenlenen hiçbir rapor da böyle bir ihtimalin mevcut olduğu sonucuna ulaşmamıştır. Ayrıca, çevre araştırması (yukarıdaki 48 ve 49. paragraflar) ile telefon verilerinin incelenmesi (yukarıdaki 50 ve 51. paragraflar), ilgilinin özgürlüğünden yoksun bırakıldığını düşündürebilecek herhangi bir olgu ortaya koymamıştır.

168. Mahkeme, Mustafa Yılmaz'ın 21 Ekim 2019 tarihinde yeniden ortaya çıktığını ve bu tarihte kendiliğinden polis makamlarına başvurduğunu gözlemlemektedir (yukarıdaki 77. paragraf). İlgili, çeşitli tıbbi muayenelerden geçirilmiş olup, bu muayenelere ilişkin raporlarda herhangi bir şiddet veya kötü muamele izine yer verilmemiştir (yukarıdaki 78 ve 83. paragraflar). Ayrıca, Cumhuriyet savcısı önünde (yukarıdaki 84-86.

paragraflar) ve sulh ceza hâkimliği önünde (yukarıdaki 87-88. paragraflar), avukatının huzurunda, mahkûmiyetinin ardından gönüllü olarak saklandığını kabul etmiş ve kaçırıldığına veya zorla kaybedildiğine ilişkin herhangi bir şikâyetle bulunmamıştır.

169. Mahkeme ayrıca, Mustafa Yılmaz'ın, başlıca ilgili kişi olmasına rağmen, kendisine yönelik iddia edilen kaçırılma olayına ilişkin şikâyet kapsamında Cumhuriyet savcısı tarafından 4 Mart 2020 tarihinde verilen kovuşturmayla yer olmadığına dair karara karşı itiraz etmediğini kaydetmektedir (yukarıdaki 90-92. paragraflar).

170. Mahkeme ayrıca, dosyada, Mustafa Yılmaz'ın herhangi bir yakalamayı ihbar etmek veya tutulmaya itiraz etmek amacıyla yaptığı herhangi bir şikâyet bulunmadığını da belirtmektedir.

171. Mahkeme, başvuruların, Mustafa Yılmaz'ın baskı altında hareket ettiğini ve özellikle FETÖ/PDY'ye üyelikle kovuşturulan eski bir kamu görevlisi olması nedeniyle misilleme korkusuyla sessiz kaldığını ileri sürdüklerini kaydetmektedir (yukarıdaki 126-130. paragraflar). Bununla birlikte Mahkeme, bu iddiaları destekleyen herhangi bir unsur bulunmadığını tespit etmektedir. Özellikle, ne yeniden ortaya çıktığı sırada ne de Cumhuriyet savcısı ve sulh ceza hâkimliği önündeki ifadeleri sırasında, Mustafa Yılmaz'ın etki altında bulunduğunu veya güvenliğinden endişe duyduğunu düşündürebilecek herhangi bir nesnel unsur mevcut değildir.

172. Mahkeme dahası, Mustafa Yılmaz'ın süreç boyunca bir avukatın yardımından yararlandığını (yukarıdaki 82, 84 ve 87. paragraflar) ve yetkili makamlar önünde serbestçe ifade verme imkânına sahip olduğunu kaydetmektedir. Bu nedenle Mahkeme, ilgilinin korku nedeniyle sessiz kaldığı veya yetkili makamlar tarafından herhangi bir baskıya maruz bırakıldığı yönündeki varsayımı kabul edemez.

173. Başvuruların söz konusu avukatın bağımsız olmadığı yönündeki iddiasına ilişkin olarak (yukarıdaki 127. paragraf), Mahkeme, dosyadaki hiçbir unsurun bu iddiayı doğrulamadığını gözlemlemektedir. Ayrıca,

ilgilinin ifade tutanakları, avukatının hazır bulunduğunu teyit etmekte ve görüşmelerin usule uygun şekilde gerçekleştiğini göstermektedir.

174. Son olarak Mahkeme, başvuruların, yetkili makamlar tarafından organize edilmiş bir kaçırma olayına ilişkin tezlerini desteklemek amacıyla çeşitli belgeler ve anonim tanıklıklar sunduklarını kaydetmektedir (yukarıdaki 130 ve 131. paragraflar). Bununla birlikte Mahkeme, nesnel verilerle desteklenmeyen bu unsurların, böyle bir durumun varlığını ortaya koymak için gerekli güvenilirlik ve kesinlik düzeyine sahip olmadığını tespit etmektedir. Bu unsurların bir kısmı yalnızca genel nitelikte bilgiler aktarmakta veya Mustafa Yılmaz'ın kişisel durumuyla bağlantısı ortaya konulmamış varsayımlar içermektedir. Mahkeme, söz konusu iddiaları destekleyebilecek somut ve doğrulanabilir unsurların bulunmaması nedeniyle, bu belgelerin başvuruların şikâyetlerinin incelenmesinde ispat değeri taşıyamayacağı kanaatindedir.

175. Mahkeme, ilgililerin ileri sürdüğünün aksine, yetkili makamların olayların açıklığa kavuşturulması ve gerektiğinde cezai sorumlulukların belirlenmesi amacıyla uygun ve yeterli tedbirler aldıklarını değerlendirmektedir. Yetkili makamlar, yürüttükleri soruşturmaların sonunda Mustafa Yılmaz'ın firari olduğu ve sonunda teslim olduğu sonucuna varmışlardır.

176. Mahkeme ayrıca, ulusal makamların bu sonuca ulaşmak amacıyla birden fazla ceza soruşturması başlattıklarını (yukarıdaki 20-36 ve 37-93. paragraflar), böylece başvuruların şikâyetlerine karşılık verdiklerini ve çeşitli uygun soruşturma tedbirleri aldıklarını kaydetmektedir.

177. Gerçekten de kaybolma ihbarının yapılmasının hemen ardından Cumhuriyet savcılığı, mevcut güvenlik kamerası görüntülerinin toplanması ve incelenmesi, ulaşım ve telefon verilerinin temin edilmesi ve ilgilinin kullandığı güzergâhlar çevresinde araştırmalar yapılması talimatını vermiştir. Soruşturmayı yürütenler, sahada araştırmalar gerçekleştirmiş, başta ilgilinin

aile üyeleri, komşuları ve iş arkadaşları olmak üzere çeşitli kişilerin ifadelerini almış ve başvuranlar tarafından sunulan bilgileri incelemişlerdir.

178. Soruşturma kesintisiz şekilde devam etmiş ve başvuranların iddialarının doğrulanması ile süreç sırasında elde edilen yeni bilgilerin değerlendirilmesi amacıyla Cumhuriyet savcılığı tarafından ek soruşturma işlemlerine karar verilmiştir.

179. Mahkeme, bu soruşturma işlemlerinin tamamının, ulusal makamların kaybolma ihbarı karşısında özenli, tutarlı ve uygun şekilde hareket ettiklerini gösterdiği kanaatindedir. Bu nedenle Mahkeme, soruşturmanın etkililiğini zedeleyebilecek nitelikte ciddi bir eksiklik veya ihmalin yetkili makamlara atfedilemeyeceğini değerlendirmektedir.

180. Mahkeme ayrıca, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında başvuranlar tarafından ileri sürülen şikâyetleri incelediğini ve elde edilen unsurların, Mustafa Yılmaz'ın yeniden ortaya çıkmadan önce yetkili makamlardan isteyerek kaçtığını ortaya koyduğuna karar verdiğini gözlemlemektedir. Anayasa Mahkemesi bunun sonucunda bireysel başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (yukarıdaki 94-96. paragraflar).

181. Bu nedenle Mahkeme, yukarıdaki tüm unsurlar ışığında, kaybolduğu süre boyunca başvuranların yakınının yetkili makamların kontrolü altında bulunduğunun ortaya konulamadığı kanaatindedir. Mahkeme özellikle, dosyadaki hiçbir unsurun ilgilinin yaşamının tehlikeye atıldığı sonucuna varılmasına imkân vermediğini kaydetmektedir. Bu nedenle, Sözleşme'nin 2. maddesinin uygulanabilirliğine ilişkin koşullar mevcut değildir.

182. Dolayısıyla Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında ileri sürülen şikâyetin, Sözleşme hükümleriyle *konu bakımından (ratione materiae)* bağdaşmadığı ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

4. Sözleşme'nin 3 ve 5. Maddeleri Bağlamındaki Şikâyetler Hakkında

183. Başvuranlar ayrıca, Mustafa Yılmaz'ın insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele mağduru olduğunu ileri sürerek Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında ve Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamında şikâyetler ileri sürmektedir. Bu hükümlerin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı veya alçaltıcı muameleye veya cezaya tabi tutulamaz.”

“Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. (...) hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.”

184. Mahkeme, 3. maddenin işkenceyi ve insanlık dışı veya aşağılayıcı ceza ya da muameleleri mutlak surette yasakladığını ve bu şekilde demokratik toplumların temel değerlerinden birini oluşturduğunu hatırlatmaktadır. Bir kötü muamelenin bu hükmün kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık eşiğine ulaşması gerekir. Bu asgari eşiğin değerlendirilmesi özü itibarıyla görecelidir; değerlendirme, özellikle muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu olmak üzere davanın tüm koşullarına bağlıdır (diğerleri arasında bk. *X ve diğerleri/Bulgaristan* [BD], no. 22457/16, § 176, 2 Şubat 2021).

185. Sözleşme'nin 1. maddesinin Yüksek Sözleşmeci Taraflara, yetki alanları içinde bulunan herkese Sözleşme'de güvence altına alınan hak ve özgürlükleri tanıma yükümlülüğü yükleyen hükmü, 3. madde ile birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu Devletlere, kişilerin, özel kişiler tarafından gerçekleştirilenler de dahil olmak üzere, kötü muameleye maruz kalmalarını önlemeye yönelik tedbirler alma yükümlülüğü yüklemektedir (diğerleri arasında bk. *O'Keeffe/İrlanda* [BD], no. 35810/09, § 144, AİHM 2014 (alıntılar) ve *M.C./Bulgaristan*, no. 39272/98, § 149, AİHM 2003-XII).

186. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 3. maddesi uyarınca yetkili makamlara düşen pozitif yükümlülükler, ilk olarak koruyucu bir yasal ve düzenleyici

çerçevenin oluşturulması yükümlülüğünü, ikinci olarak belirli ve açıkça tanımlanmış bazı durumlarda belirli kişileri bu hükme aykırı muamele riski karşısında korumak amacıyla işlevsel tedbirler alma yükümlülüğünü ve üçüncü olarak da bu tür muamelelerin uygulandığına ilişkin savunulabilir iddialar hakkında etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğünü içermektedir (yukarıda anılan *X ve diğerleri/Bulgaristan*, § 178).

187. Oysa somut olayda Mahkeme, dosyaya sunulan unsurlardan, başvuranların yakınının insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelelere maruz kaldığının anlaşılmadığını gözlemlemektedir.

188. Mahkeme, Mustafa Yılmaz'ın kaybolduğu sırada yetkili makamların kontrolü altında bulunduğunun açıkça ortaya konulamadığını ve ilgilinin bizzat kendi iradesiyle uzaklaştığını beyan ettiğini kaydetmektedir.

189. Hiçbir unsur, hatta herhangi bir delil başlangıcı dahi, kötü muamele iddialarını inandırıcı biçimde desteklememektedir.

190. Ayrıca ve her hâlükârda, başvuranlar, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlalden doğrudan mağdur olduklarını da gösterememektedir.

191. Bu hususlarda şüphe uyandırabilecek herhangi bir nesnel belirti bulunmadığından Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesine ilişkin şikâyetin temellendirilmediği kanaatindedir ve bu şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle reddedilmesi gerektiğine karar vermektedir.

192. Son olarak, Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamında ileri sürülen şikâyetler bakımından Mahkeme, başvuranların, Mustafa Yılmaz'ın zorla kaybedilmesinin ardından yetkili makamlar tarafından keyfi olarak tutulduğunu ileri sürdüklerini kaydetmektedir.

193. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının, herkesin klasik anlamda “özgürlük” hakkını, yani kişinin fiziksel özgürlüğünü güvence altına aldığını hatırlatmaktadır (*Engel ve diğerleri/Hollanda*, 8 Haziran 1976, § 58, Seri A no. 22).

194. Bir kişinin 5. madde anlamında “özgürlüğünden yoksun bırakılıp bırakılmadığını” belirlemek için, öncelikle kişinin somut durumu esas alınmalı ve söz konusu tedbirin niteliği, süresi, etkileri ve uygulanış şekli gibi bir dizi ölçüt dikkate alınmalıdır (*Nada/İsviçre* [BD], no. 10593/08, § 225, AİHM 2012). Özgürlükten yoksun bırakma ile özgürlüğün kısıtlanması arasında nitelik veya öz bakımından değil, yalnızca derece ya da yoğunluk bakımından bir fark bulunmaktadır (*De Tommaso/İtalya* [BD], no. 43395/09, § 80, 23 Şubat 2017 ve oradaki atıflar).

195. Mahkeme bu bağlamda, Sözleşme’nin 5. maddesinde öngörülen güvencelerin temel önemini vurgulamaktadır. Bu güvenceler, demokratik bir toplumda bireyleri yetkili makamlar tarafından gerçekleştirilebilecek her türlü keyfi tutmaya karşı korumayı amaçlamaktadır. Mahkeme, özgürlükten yoksun bırakmaya ilişkin her türlü tedbirin yalnızca ulusal mevzuatın esasa ve usule ilişkin kurallarına uygun olması değil, aynı zamanda 5. maddenin amacına, yani bireyin keyfi olarak tutulmasına karşı korunmasına da uygun olması gerektiğini hatırlatmaktadır (*Timurtaş/Türkiye*, no. 23531/94, § 103, AİHM 2000-VI).

196. Keyfi tutulma riskini asgari düzeye indirmek amacıyla, 5. madde, özgürlükten yoksun bırakma eyleminin bağımsız bir yargısal denetime tabi tutulabilmesini ve yetkili makamların sorumluluğunu doğurmasını sağlayacak bir dizi maddi hak öngörmektedir. Bir kişinin kayıt dışı tutulması, bu güvencelerin tamamen inkârı anlamına gelir ve 5. maddenin son derece ağır bir ihlalini oluşturur. Yetkili makamlar, kontrolleri altındaki kişiler hakkında hesap verme yükümlülüğü altında olduklarından, 5. madde onlara kaybolma riskini önlemeye yönelik etkili tedbirler alma ve bir kişinin yakalandığına ve o tarihten sonra bir daha görülmediğine ilişkin inandırıcı bir şikâyetin bulunması durumunda hızlı ve etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü yüklemektedir (*Kurt/Türkiye*, 25 Mayıs 1998, §§ 122-124, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1998-III; *Çakıcı/Türkiye* [BD], no. 23657/94, § 104, AİHM 1999-IV ve yukarıda anılan *Timurtaş*, § 103).

197. Somut olayda Mahkeme, başvuruların Mustafa Yılmaz'ın zorla kaybedilme mağduru olduğu iddialarının desteklenmediğini kaydetmektedir. Aksine, Mahkemenin elindeki unsurlar ve Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında yaptığı değerlendirmeler (yukarıdaki 159-182. paragraflar), Mustafa Yılmaz'ın bilerek saklanmayı tercih ettiğini göstermektedir.

198. Bu nedenle Mahkeme, şikâyet konusu olayların Sözleşme'nin 5. maddesinin kapsamına girmediği kanaatindedir.

199. Dolayısıyla bu şikâyet, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında Sözleşme hükümleriyle *konu bakımından (ratione materiae)* bağdaşmamaktadır ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

200. Mahkemenin bu sonuca ve Sözleşme'nin 2 ve 3. maddeleri kapsamında vardığı sonuçlara (yukarıdaki 182 ve 191. paragraflar) ulaşmış olması, Mustafa Yılmaz'ın maruz kaldığı iddia edilen Sözleşme ihlallerini ileri sürmek bakımından başvuruların *dava ehliyetine (locus standi)* sahip olup olmadıkları meselesinin incelenmesini gereksiz kılmaktadır. Zira Mustafa Yılmaz hayatta olan, yetişkin ve zihinsel olarak yetkin bir kişidir; ayrıca ne ulusal makamlar önünde ne de Mahkeme önünde, söz konusu haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etme yönünde herhangi bir irade ortaya koymuştur.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy çokluğuyla,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilerek, 28 Mayıs 2026 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Andrea Tamietti
Yazı İşleri Müdürü

Arntfinn Bårdsen
Başkan

YILMAZ/TÜRKİYE KARARI

EK

Başvuru no. 30957/19

Başvuranların Listesi

Sıra no.	Adı Soyadı	Doğum Yılı	Uyruğu	İkametgahı
1.	Sümeyye YILMAZ (Mustafa Yılmaz'ın eşi)	1991	Türk	Ankara
2.	Hafsa Cemre YILMAZ (Mustafa Yılmaz'ın kızı)	2017	Türk	Ankara
3.	İsmail YILMAZ (Mustafa Yılmaz'ın babası)	1955	Türk	Ankara
4.	Nevim YILMAZ (Mustafa Yılmaz'ın annesi)	1961	Türk	Ankara
5.	Tuğçenur YILMAZ (Mustafa Yılmaz'ın kardeşi)	1994	Türk	Ankara